

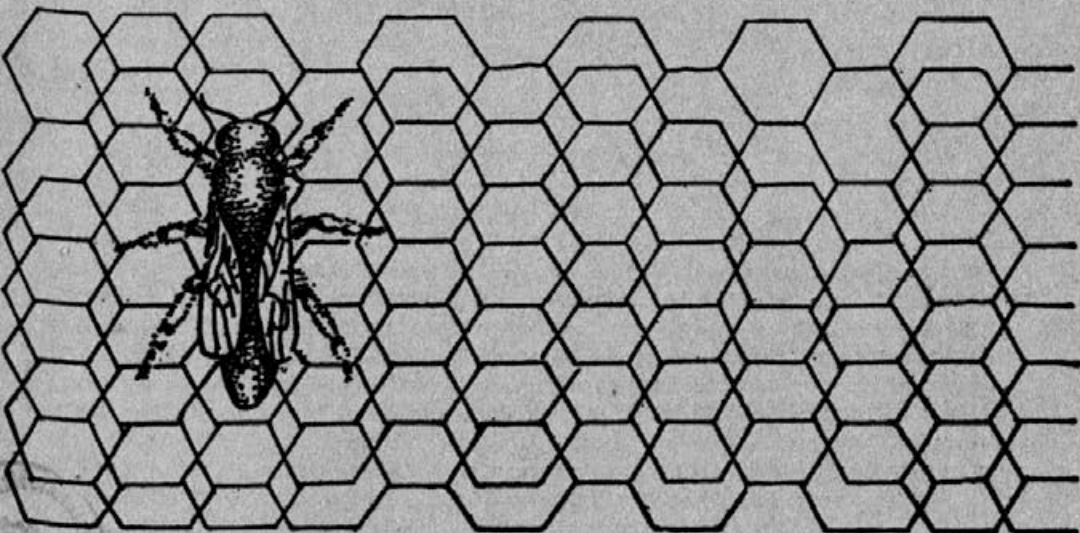
leto LXXIV

št. 2

1972

slovenski čebelar

VSEBINA

Brezar: Čebelarjeva opravila v februarju	33
Vladi Martelanc: Pomen prvega pomladanskega izletnega dne pri čebelah	39
Ivan Rak: Ali je dražilno krmljenje potrebno	42
Ivan Krajnc: Dvوماتične čebelne družine	44
Valentin Benedičič: Čebelarstvo — kmetijska stroka	45
Mirko Kukovič: Kaj pričakujemo od trgovskega podjetja	49
Martin Mencej: Medex uspešno širi svojo proizvodno in trgovsko dejavnost	50
L. Klin: Bivališče čebel nekoč in danes	53
France Guna: Od Litije do Vintarjevca	56

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

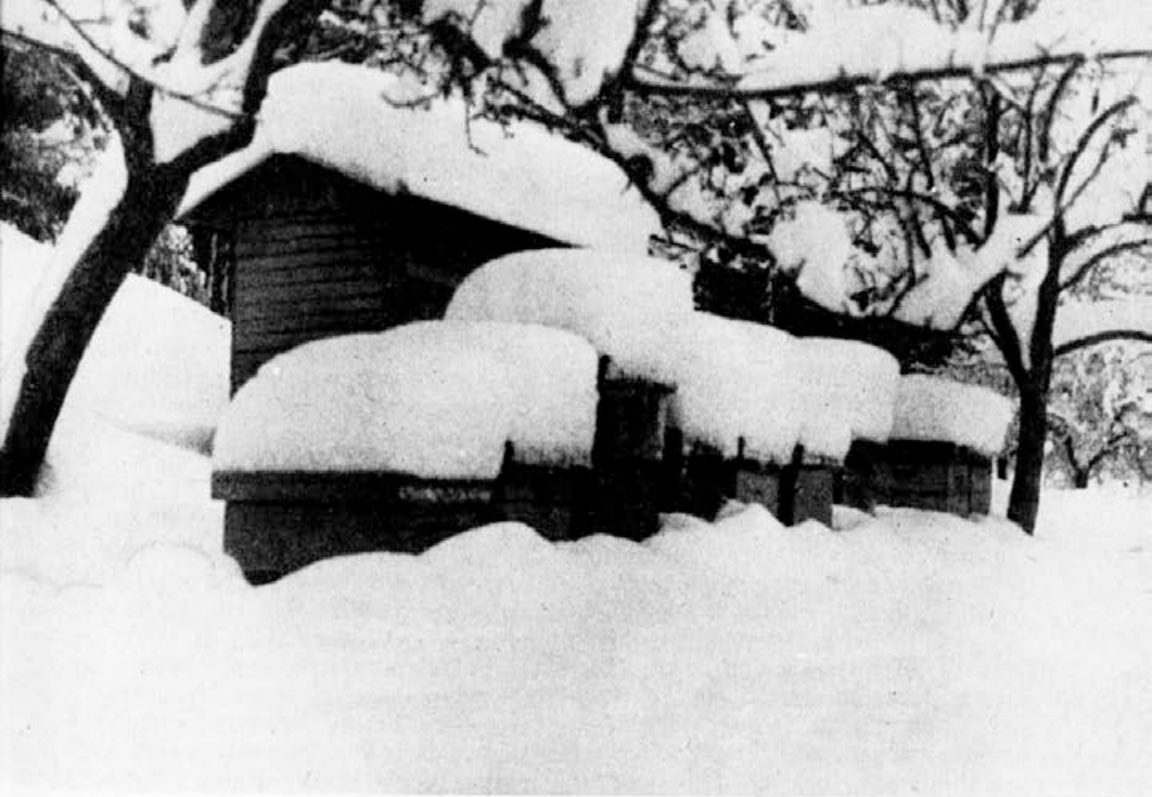
Snoj dr. Nežka: Naloge čebelarskih preglednikov	58
---	----

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

OSMRTNICE

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 30,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani. Ureja uredniški odbor: France Guna, Alojzij Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, Jožko Šlander. Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan. Letna naročnina za nečlane 35,00 din, za inozemstvo 40,00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS in SČ 20-208.

Še vedno pod snegom — vendar pa v pričakovanju prvih izletov

ČEBELARJEVA OPRAVILA V FEBRUARJU

BREZAR

Čeprav spada februar še med zimske mesece, nastopi v njem za čebele že čas pomladnega prebujenja. Že v začetku februarja, včasih celo koncem januarja zaleže matica prva jajčeca, zatem pa ne glede na zunanje vremenske razmere vztrajno širi krog zaleganja, kar nalaga čebelam ustrezajoče naloge: dojitlje začno izločati mleček in z njim hraniti čedalje številnejšo mlajšo zalego, druge pripravljajo iz lanskih zalog cvetnega prahu, medu in vode hrano (kašo — himus) za starejšo zalego, nabiralke pa pridno preže na vsak toplejši dan, ki ga utegne proti koncu meseca navreči vedno toplejše sonce, da bi prinesle v panj prepotrebno vodo in morda tudi že — prav tako izredno dobrodošel cvetni prah. Obenem morajo zvišati in seveda stalno vzdrževati toploto sredi gruč,

kjer je zalega, od prejšnjih 18—22 °C na 32—34 °C.

Pri teh opravilih — posebno v hladnih dneh — čebelar še ne more v ničemer sodelovati. Najmanj pa sme z nepotrebnim odpiranjem in brkljanjem odvezmati čebelam mir in toploto!

Izkoristi lahko le toplejše dneve, ko se v senci povzpne temperatura vsaj na 6—8 °C. V takih dneh moramo v opoldanskih urah opraviti bežen pregled po panjih, očistiti podnice ter presušiti pažni material, če je vlažen. Če kaže vreme še za naprej na toplo, lahko proti koncu meseca dodamo močnejšim družinam pogačo, sladkorno testo, meden sat ali tudi gosto medeno raztopino, vendar samo v neposredno bližino gnezda. Enako dodamo tudi družinam, pri katerih smo ugotovili pomanjkanje hrane.

Ker dobijo skoro vsi naročniki Slovenskega čebelarja v roke še pred iztekom meseca za naslednji mesec, upam, da ne bom prepozen z navodili prvih pomladnih opravil v naslednji številki. Z ozirom na to, da bomo naprej v navodilih upoštevali tudi opravila v amerikancih, se mi zdi potrebno, da v tej številki podam vsaj nekaj osnovnih smernic tehnologije čebelarjenja v njih. To tem bolj, ker ustreznega pisanja v naši literaturi zelo primanjkuje, čeprav smo se že prekomerno razpisali o ustreznosti panja samega. Upam, da mi bo tudi urednik namenil malo več prostora.

Če izvajamo nekatera manjša razhajanja naših čebelarjev v pogledu širjenja prostora, krotitve rojilnega nagona, zazimljenja in morda še v čem, imamo Slovenci v svojem žnidaršiču dokaj enoten sistem, tj. enotno tehnologijo čebelarjenja. To pa nikakor ne moremo trditi za amerikanca. Možnost najrazličnejšega manipuliranja z nakladami in polnakladami, kakor tudi možnost uporabe najrazličnejših pripomočkov in izboljšav panja samega, naravnost vsiljuje tudi najrazličnejšo tehnologijo čebelarjenja v njem. Prezimljanje v eni, dveh ali celo treh nakladah, zimska zaloga od 10 do 40 kg, moč družine od 50.000 do 120.000 čebel, specifična proizvodnja sortnih medov, cvetnega prahu, matičnega mlečka, prevažanje itd. itd., so le delna ilustracija pestrosti ciljev in smotrov, katere skušajo doseči čebelarji širom vsega sveta z amerikancem. Jasno, da skušajo to doseči tudi na najrazličnejše načine, domala vsak po svojem, ki ga je prilagodil posebnostim kraja v katerem čebelarji, kakor tudi svojim zmožnostim.

Čeprav amerikanec pri nas še ni kdo-vekej razširjen, so se že tudi pri nas uveljavili različni načini. To se je prav lepo pokazalo na lanskoletnem posvetovanju čebelarjev v amerikancu na biotehnični fakulteti v Ljubljani. Vsak je opisal, (čeprav bi ga težko tudi prepričljivo zagovarjal) svoj način čebelarjenja. To pa je seveda povsem prav in v redu.

Trdimo celo lahko, da je to velika prednost Amerikanca! Če kaj, potem je prilagodljivost panja različnim načinom čebelarjenja, za različne ustreznostne potrebe kraja in čebelarja, gotovo zelo zaželeno.

Po drugi strani pa prav ta pestrost možnosti in prilagodljivosti dela velike preglavice čebelarskim učiteljem in teoretikom, posebno še, če niso strpní do drugih in ozko, ali celo nestrpno zagovarjajo in učijo le en, se pravi svoj način. Njihova naloga naj bi pravzaprav bila, da studijsko prikažejo vsaj nekaj možnih načinov ter jih medsebojno vskladijo.

To bomo poskušali tudi v navodilih za mesečna opravila v amerikancu, le da bomo to naredili na določen, morda svojstven način. Vodilni način, oz. tehnologijo, za katero menimo, da je v naših pogojih najprikladnejša, bomo dopolnjevali z drugimi načini in možnostmi v oklepaju. Na primer: **Med pomladnim razvojem širimo čebelni družini delovni prostor na ta način, da dodamo na popolnoma zanešeno in zaleženo vrhnjo naklado prazno naklado!** (Vanjo lahko prestavimo nekaj zaleženih ali medenih satov iz spodnje naklade, kamor vstavimo satnice. Če imamo družino v dveh nakladah in je le zgornja popolnoma zaležena, nakladi enostavno zamenjamo. Če zaseda družina dve polni nakladi, ali eno naklado in pol, potem pri močnem razvoju lahko vstavimo naklado ali polnaklado med obe zaleženi nakladi oz. naklado in polnaklado. itd. itd.)

Tako bo imel čebelar poleg napotka za vodilno tehnologijo čebelarjenja izven oklepaja še nekaj napotkov za druge načine, oz. možnosti v oklepaju. Kakšen način bo izbral, bo prepuščeno njegovi presoji, pri kateri bo prav gotovo upošteval svoje zmožnosti, posebnosti svojega kraja in cilje, katere si je v svojem čebelarstvu zastavil.

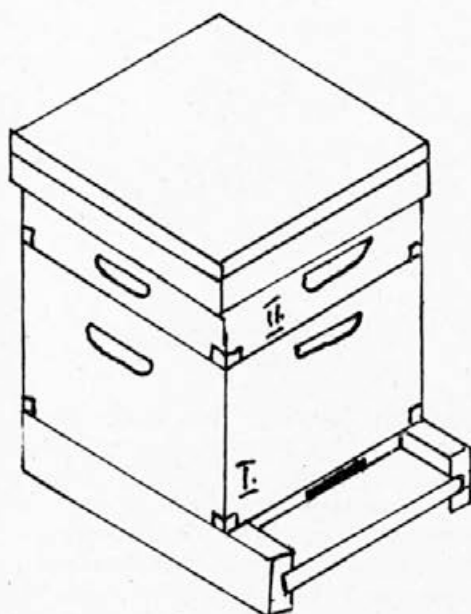
Da bi si še zdaj, ko s čebelami še nimamo veliko opravkov, preskrbeli vse, kar bomo v sezoni potrebovali, ne bo odveč, če si ogledamo pregleden prikaz

vodilne tehnologije čebelarjenja v amerikancu po mesecih za katero menimo, da je v naših pogojih najprimernejša.

(Ko so pred leti nekega vodilnega francoskega čebelarja vprašali, s čim dosega odlične uspehe v svojem, več sto panjev obsegajočem čebelarstvu, je na kratko odgovoril: **polnakladi** in nadaljeval: »Ko poveznem po končani sezoni 15—20 kg težko polnaklado, polno zimske zaloge na normalno naklado, ne le da dobim najprikladnejšo obliko kocke za prezimljanje, temveč zagotovim z isto potezo družini zadostno zimsko zalogo na najboljšem mestu. Ko spomladladi isto polna-

glavne razloge, zakaj sem si zamislil za vodilno tehnologijo čebelarjenja v amerikancu, kombinacijo normalne naklade s polnaklado, čeprav se je po napotkih Agromelovih strokovnjakov pri nas že bolj uveljavilo čebelarjenje samo z normalnimi nakladami. S tem seveda ne trdim, da se ne bi dale enake manipulacije izvesti z normalnimi nakladami, toda le z nepotrebno velikimi stroški — polna naklada zimske zaloge!! — pa z enakim ali celo manjšim uspehom.)

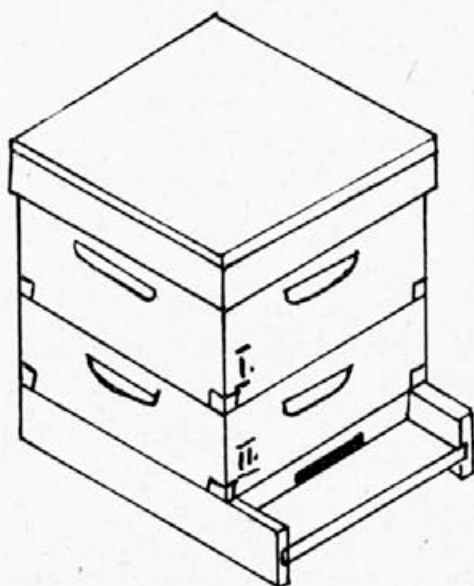
Za čebelarjenje v amerikancu je potrebna srednje močna družina, ki zaseda pred zazimljenjem 8—9 satov v deset-satni normalni nakladi, na katero poveznemo še polnaklado, polno zimske zaloge. Zazimljenje slabih družin v samo eni nakladi in še tam morda utesnjeni s satnim pitalnikom, nikakor ne morem priporočiti in menim, da je bil eden največjih spodrsrljajev Agromelovih strokovnjakov, ker so dovoljevali zazimljevanje v eni nakladi, kjer so določili spodnjo mejo osnovne družine zasedbo petih satov. Prav tako še ne morem priporočiti čebelarjenja z izredno močnimi družinami — orjaki, s katerimi sicer res dose-

Skica a

klado, v kateri je po navadi še več kot pol zaloge, podstavim pod naklado, v kateri se družina razvija, ji zagotovim dražilno krmljenje za nekaj tednov na najprikladnejšem mestu. S tem sem z najmanjšim trudom in v najkrajšem možnem času zagotovil družini dva osnovna pogoja za uspešnost: dobro prezimljenje in dober pomladni razvoj.»

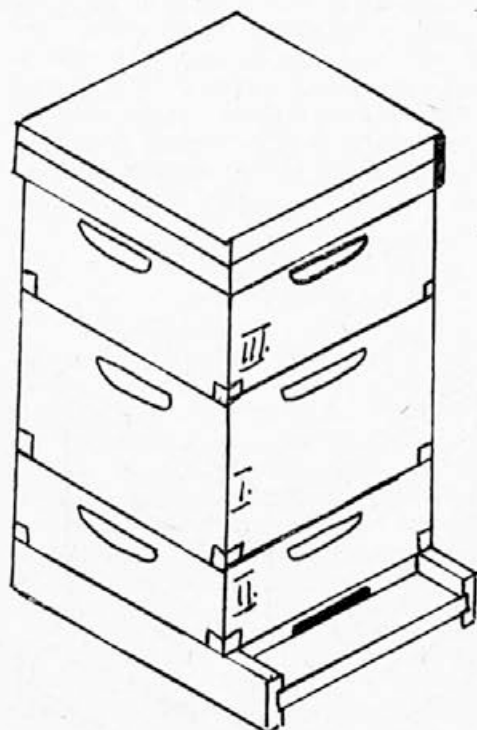
Če k temu pripišem še lastno ugotovitev, da je polnaklada tudi izredno prikladna za proizvodnjo cvetnega prahu, ali sortnih medov — posebno v boksih — sem povedal

Skica b

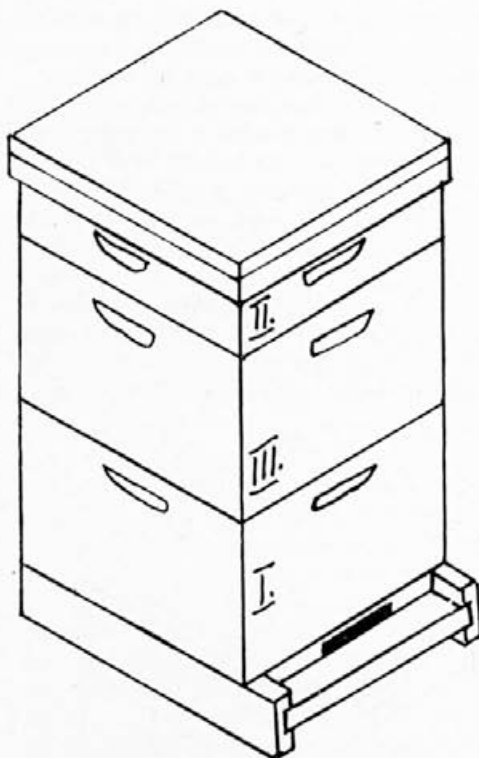
gamo lahko tudi izredne rezultate, vendar je zanje potrebna posebna tehnologija čebelarjenja (dvodomni, oz. dvomatični sistem, matice rekorderke itd.), kar pa bi se obneslo le v krajih z izredno donosnimi, poznejšimi pašami. Zato naj bo merilo za uspešno čebelarjenje v amerikancu srednje močna družina, zazimljena v nakladi in pol in katera naj doseže na višku razvoja, — ki pa ga mora doseči že sredi maja — kakih 60 do 80 tisoč čebel. Torej rabimo za zazimljenje — poleg strehe, podnice in notranjega pokrova, — normalno naklado, ki jo bomo označevali z rimsko številko I in eno polnaklado, označeno s številko II. — Skica a!

Ko se začne tako zazimljena družina spomladi razvijati nekako v prvi polovici

Skica c

marca, zamenjamo polnaklado z naklado tako, da je sedaj polnaklada II spodaj, naklada I pa zgoraj. — (Če v polnakladi

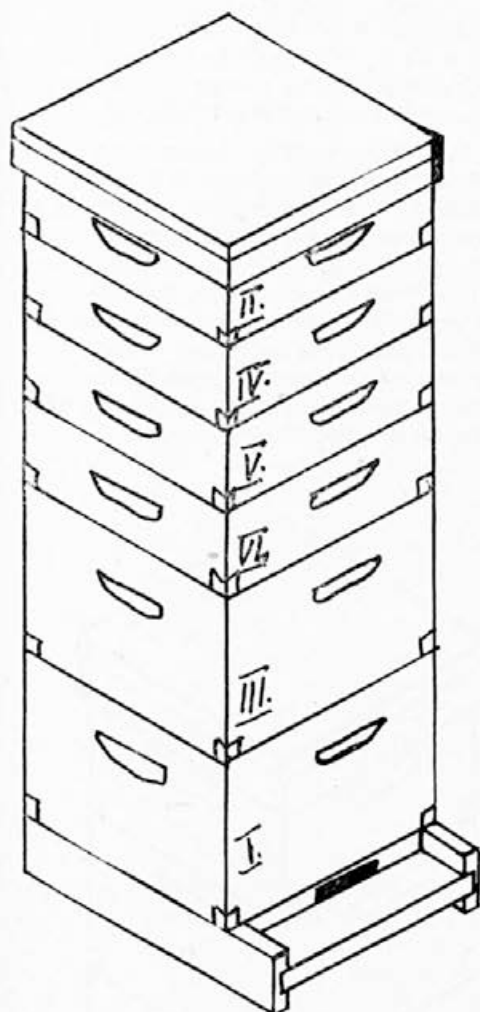
Skica d

ni več zaloge, ali pa je še bolj malo, vstavimo vanjo dvosatni pitanik poln krme) — Skica b.

Ko zaseda družina vseh 10 satov v nakladi I, poveznemo nanjo naklado III polno praznega satja. (Če nimamo dovolj satja, prestavimo ob tej priliki nekaj satov pokrite zalege ali medno-obnožinskih satov iz naklade I v naklado III, na njihovo mesto pa satnice v graditev) — Skica c!

Tako razširjen prostor omogoča družini razvoj do predvidenega viška. Ko tega družina doseže, je pripravljena za pridelovanje. Ispraznila je polnaklado II, kamor smo ji medtem lahko poljubno dodajali dražilno krmo, nakladi I in III pa sta polni zaleženih in medno-obnožinskih satov. Napočil je čas, da se odločimo za eno od tehle možnosti:

1. Če želimo od družine roj, stanja naklad ne spreminjamo. — Skica c!

Skica e

2. Če rabimo zalego za umetne roje, ali v druge namene, jo odvezamemo, namesto nje pa vstavimo prazno satje, ali satnice. Stanja naklad tudi v tem primeru ne spreminjamo. — Skica c!

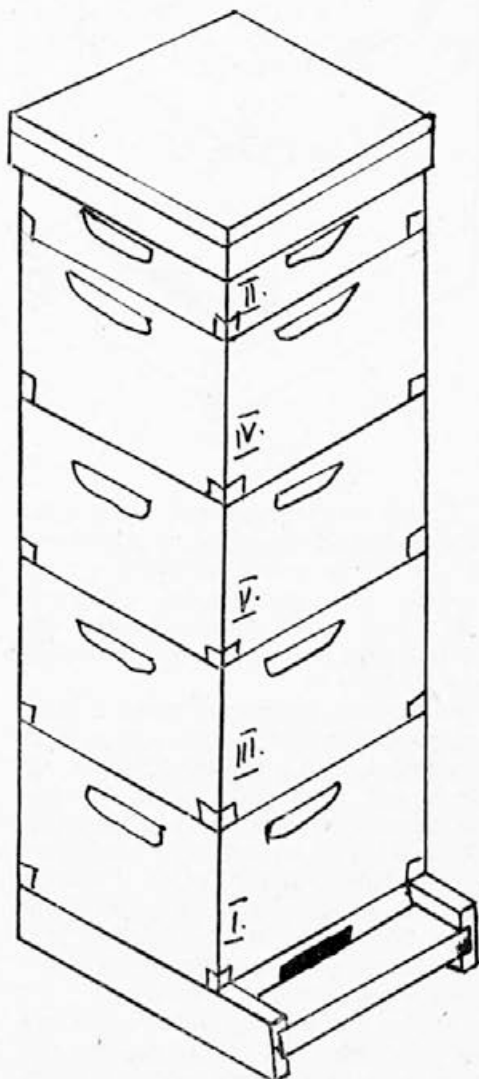
3. Odvezamemo lahko tudi medno-obnožinske sate, ter na njihovo mesto vstavljamo satnice, da si oskrbimo satje. Stanje naklad je še vedno nespremenjeno. — Skica č!

4. Če je nastopila paša, prestavimo polnaklado II od spodaj na vrh. — Skica d!

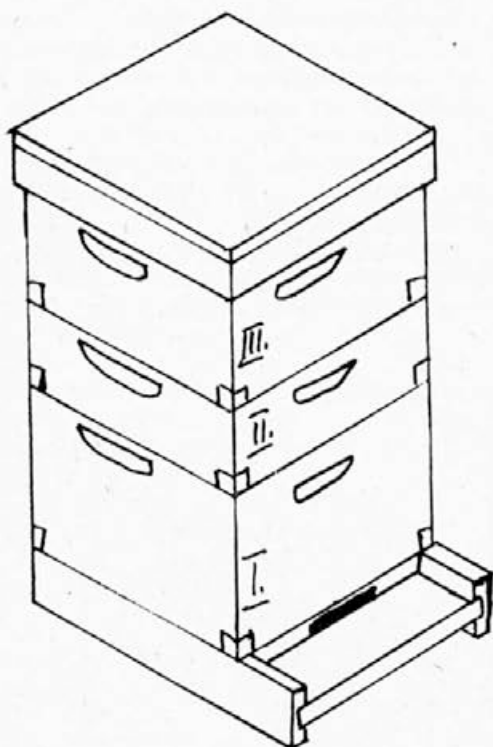
5. Če paša še traja, dodamo še poljubno število polnaklad IV, V, VI, itd. tako, da jih vstavljamo med že napolnjeno polnaklado II in zaleženo naklado III. — Skica e!

6. Namesto polnaklad lahko dodajamo tudi naklade IV, V, itd. na isti način — Skica f!

7. Če hočemo preprečiti rojenje, vstavimo polnaklado II od spodaj v sredino med nakladi I in III. — Skica g!

Skica f

Skica g

8. Tudi satnice nam bodo lepše in hitreje potegnile, če vstavimo polnaklado II — v tem primeru s satnicami — med naklade I in III, in ne na vrh. — Skica g!

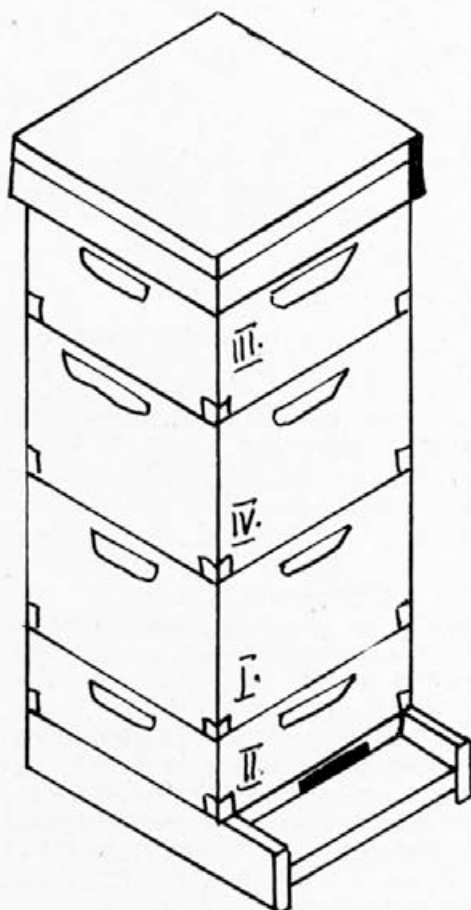
9. V enak namen dodajamo seveda lahko tudi cele naklade IV med nakladami I in III. Skica h!

Po končani proizvodnji lahko družino vzdržujemo na proizvodnem višku v dveh nakladah I in III s polnaklado II nad njima ali pod njima. (Kdaj eno in kdaj drugo, bomo videli pozneje med navodili). Skica d ali c! To delamo z običajnimi stimulativnimi ukrepi, kadar pričakujemo, oz. načrtujemo še drugi ali tretji proizvodni cikel. Npr. po akacijevi paši v pričakovanju kostonjeve, ali po kostonjevi, v pričakovanju žepkove ipd.

Kolikor pa ne nameravamo v tem letu več proizvajati nití ne pričakujemo več paše, ki bi dala točenje, potem skrbimo družini prostor v eno naklado I in eno

polnaklado II, spet zgoraj ali spodaj. Skica a ali b! Pred zazimljenjem pa mora polnaklada II polna zimske zaloge, seveda, spet na vrh naklade I. Skica a!

Kot rečeno je to le idealen, pregledan prikaz rokovanja z nakladami in polnakladami pri vodilnem načinu čebelarjenja v amerikancu, za kakršnega bomo dajali v tem letu napotke v »Čebelarjevih opravilih«, preko cele sezone. Pomagal naj bi vsem zainteresiranim, posebno začetnikom, da bi lažje načrtovali svoje čebelarstvo v nakladnem sistemu panja, tj. v amerikancu. Skratka, da bi zimski čas čim boljše izkoristili za priprave na sezono.

Skica h

POMEN PRVEGA POMLADANSKEGA IZLETNEGA DNE PRI ČEBELAH

VLADI MARTELANC
(Radijsko predavanje)

Zima je letni čas, ki je od nekdanj in še danes terja življenjski davek mnogotere čebelne družine. Kdor se ne zavaruje z rezervnimi družinicami v 3 ali 4 stalnih prašilčkih, se mu lahko zgodi, da mu število čebelnih družin prek zime pade kar za 20 %. Mnogi čebelarji mislijo, da pač mora biti tako, ker je mraz višja naravna sila, kateri čebela kot žuželka toplote in sonca podleže. Da pa temu ni tako, je dokaz, da čebele prezimijo tudi v krajih, kjer je bilo tudi 50° pod ničlo. Vzroki, da čebelna družina preko zime odmre, so v glavnem trije: lakota, bolezen in šibkost. Poznamo lakoto, ki jo lahko povzroči čebelar, ako je že jeseni nepravilno sestavljal v panju zimsko zalogo, kateri čebele niso mogle slediti, ali jim je odmeril celo prepičlo zimsko zalogo. Od bolezni je preko zime najbolj nevarna noseča, ki nam lahko takoj izprazni ves čebelnjak. Vedeti moramo, da je ta zahrbtna škodljivka večkrat naravnost zdecimiral slovensko čebelarstvo v mnogih predelih in da se imamo le požrtvovalnosti prizadetih čebelarjev zahvaliti, da smo take globoke rane kaj kmalu zacelili.

Ni čudno torej, da je vsak čebelar nestrpno pričakoval čebelji izlet v južnih, sončnih zimskih dneh, ali prvi trebilni izlet v zgodnji pomladi, ki ni nujno, da se ujema s koledarskim časom. Navadno se to zgodi v teku marca ali v prvi tretjini aprila. Ako je narava tedaj še pod snežno odejo, ne sme čebelarja težko pričakovani izlet presenetiti. Če je odjuga že tu in pričakujemo le še sončnih žarkov, ki naj potegnejo kot magnet čebele iz panjev, moramo v širokem pasu odkidati sneg okrog čebelnjaka ter z njegove strehe. Nič slabše ne bo, ako po snegu potresemo seneni drob, žagovino ali pogrnemo tla s papirjem. Ne pozabimo tudi opozoriti doma-

če gospodinje in sosedov, da ne obešajo v bližini perila, ker bo moralo sicer ponovno na pranje. Če smo vse to uredili, lahko mirno stojimo ob čebelnjaku in gledamo, kako naše ljubljenske včasih celo po 100 ali več dneh vro na plan in se med letom tako močno trebijo, da tla nekaj metrov od čebelnjaka kar porjave. Čebelar se sicer opaja ob tem pogledu, vendar mora pri tem marsikaj opazovati, kar le njega zanima. Panji, iz katerih letijo čebele, so že na oko živi in zdravi; ti ne potrebujejo kakšne posebne pozornosti. Posebno skrb pa mora čebelar posvetiti panjem, iz katerih čebele ne letijo. Vsak tak panj mora v čebelnjaku odpreti in se z rahlim pihom prepričati, ali je družina med satjem še živa. Če se čebele pihu odzovejo s šumom, so žive, a danes ne čutijo še potrebe po trebljenju; storile bodo to kdaj kasneje. Pri nekaterih panjih, iz katerih čebele ne izletavajo, pa moramo na žalost ugotoviti, da ni v njih nobenega življenja več. Na dnu panja, pod satjem, je za prst debelo mrtvic, prav tako med satjem in na stotine jih je našlo v smrtni lakotni agoniji smrt kar v prazni celici, svoji nekdanji zibelki, ki ji služi zdaj kot rakvica. Ker v vsem panju ne najdemo niti kapljice hrane, za gotovo vemo, da so živalce umrle od lakote. Vprašujemo se, kako je moglo priti do tega, ko smo vendar panju pustili v jeseni 12 kg zimske zaloge. Po jesenskem dokrmnjenju čebel smo panjem posvetili premalo pozornosti in dopustili, da so tuje čebele-roparice že prejšnjo jesen, pred nastopom mraza, delno ali popolnoma panj izropale. Pri čebelarjih, ki se zanesejo na zimsko zalogo iz varljive jesenske paše, so često žrtve takih obsojanja vrednih padcev. Niso redki primeri, da puščajo lakotni mrličji v panju večkilogramsko zimsko zalogo. Ali gre tu mar

za kakšno očitno čebelno bolezen? Nikakor ne! Družina je imela nestrokovno sestavljeno zimsko zalogo, med katero je bil sat, ki je imel hrano le na eni strani. S to prazno stranjo sata je bila vez hrane v zimski zalogi pretrgana in če nastopi v takih okoliščinah mraz, čebele te prazne barikade ne prekoračijo, ampak tesno strnjene v gruči umro za lakoto, čeravno je le nekaj centrimetrov od njih polna skleda hrane. Da se ne bi v prihodnje to ponavljalo, naj bodo čebelarji pri sestavljanju zimske zaloge in zazimljenju sploh skrajno previdni. Znano je namreč, da čebele pri ugodni jesenski paši (ajdi, žepku), ko skladiščijo zimsko zalogo in urejajo svoje prihodnje zimsko gnezdo, skoro nikoli ne zagrešijo podobnih napak, zaradi katerih bi morale med zimo za lakoto umreti. Lakotno smrt čebelne družine torej ne povzroči samo prepričala zimska zalog, pač pa tudi nespretna čebelarjeva roka. To lahko potrde tudi dvoletni poskusi z načinom čebelarjenja v AŽ-panjih, kjer prezimujemo čebelne družine brez matične rešetke, namesto katere vložimo le mostičke in to že v avgustu ter tako prepustimo matici na voljo za zaleganje nedotaknjeno plodišče kot medišče. S tem dosežemo dvoje prednosti: matica zalega v avgustu, septembru in še nekaj dni v oktobru, poljubno v plodišču ali medišču. V tej dobi razporeja panj skoraj nezmotljivo zimsko zalogo 16—18 kg v plodišču kot v medišču. Tu je vsaka korektura čebeljega dela, vsaj kar se tiče razporeditve zimske zaloge, popolnoma odveč. V takem panju prezimuje 20—25 tisoč čebel (2—2,5 kg) ob obilni zimski zalogi in brez vsakega dražilnega krmljenja doseže družina v plodišču in medišču že prve dni maja, ko vlagamo v panj matično rešetko, 12 do 14 satov zalege. Tak panj že v akacijevi paši presegajo normo za 50—60 %. Poleg tega odpade pri takih panjih dosedanje zazimljenje in vsako spomladansko ujčkanje s špekulativnim krmljenjem. Kaj več o tem bomo še lahko bra-

li v strokovnem čebelarskem glasilu. Ta novi način čebelarjenja je priporočljiv tudi zato, ker bomo prezimili močne družine z neznatnim zimskim osipom.

Da se povrnemo k naši temi: kaj z odmrli družinami? Panje spredaj zapremo, mrtve čebele ometemo, sežgemo ali zakopljemo, sate osnažimo in spravimo v omaro. Če sumimo na bolezen, pošljemo vsaj 20 mrtvic na mikroskopski veterinarski pregled. Pri prvem spomladanskem trebilnem izletu čebel, razen pri likvidaciji mrličev, ne posegamo globlje v panje, kakor le v tehle primerih: ko je sprelet večidel že končan, a pri kakšnem panju le noče prenehati, moramo takoj ugotoviti vzrok te čudne vneme. To storimo tako, da ujamemo izletevajoče čebele in jih raztelesimo. Če imajo nabite golše gostega medu, so ga v tem panju naropale. V tem primeru se nadaljuje jesenski tihi rop, katerega je zima začasno pretrgala. Pomnimo, da čebele, ki so tiho ropale neodporen panj že jeseni, ne pozabijo nanj niti ob prvem spomladanskem izletu. Včasih opazimo v čebelnjaku še enega takega nadbudnega partnerja, toda v obratnem smislu; odletavajo suhe čebele in priletavajo nabito polne medu. Če se v tem primeru poslužimo ščepca moke, ali smukeca, s katerim čebele potresemo, ugotovimo, da imamo čebelji nagonski kriminal kar pod isto streho, okradenca in tatu. Napadeni panj za nekaj dni spredaj popolnoma zapremo in bežno pogledamo, v kakšni meri je izropan ter mu po potrebi dodamo nekaj hrane. Če je ropanje le trdovratno, premestimo napadeno družino v medišče in odmaknemo okvir matične rešetke za 1 cm od prednje stene. Žrelo v izpraznjenem plodišču zožimo na eno čebelo. Ropane se v medišču lepo umiri in obnovi čut obrambe, seveda če ni brezmatičen. Roparice v praznem plodišču motoviliijo in ker zaman iščejo svoj plen, rop v nekaj dneh opustijo. Ko se ropanec v nekaj tednih konsolidira, ga ponovno pre-

stavimo v plodišče. Včasih so preko zime izpraznjene panje napolnili z naravnimi roji ali z narejenimi šele v juniju ali juliju, a kljub temu je bil panj za tisto leto nerentabilen. Napredni čebelarji po svetu, kot tudi pri nas, zimskih izgub skoraj ne poznajo več. Poleg stalnega števila panjev plemenjakov gojijo rezervne družinice v majhnih 4-satnih prašilčkih, s katerimi stalno mašijo nastale vrzeli pri odmrlih plemenjakih. V takih prašilčkih nam niso le ob vsaki priložnosti na voljo kompletne družine, pač pa tudi sati z zrelo zalego, s katerimi po potrebi jačamo pred pašami panje-medarje. Koliko takih prašilčkov pa naj goji čebelar na stalno število AŽ-panjev? Nekateri se zadovolje že z 10 %, medtem ko goje drugi 50 % prašilčkov na število plemenjakov. Priporočljivo je, da ne hranimo vseh prašilčkov v domačem čebelnjaku, pač pa po nekaj v kraju, ki je vsaj tri kilometre oddaljen. S tem namrem dosežemo, da se živali iz prašilčka, vsajene v prazen AŽ-panj, ne vračajo na svoje staro mesto v čebelnjaku. Tako selitev v še dokaj hladnem spomladanskem vremenu pa opravimo tako, da iz praznega AŽ-panja odstranimo okvir z matično rešetko, vseh šest nosilnih palic in spredaj še zagozdo z ameriškanskim žrelom. V tak prazen AŽ-panj damo neizpraznjen prašilček, tako da je panj v panju in čebele iz prašilčka izletavajo kar skozi dvojno žrel. Ko se vreme primerno otopli, preselimo družinico definitivno iz prašilčka v AŽ-panj in ji nadalje pomagamo, da se še isto leto razvije v dober plemenjak. Še ena zelo važna zadeva je, ki govori v prid prašilčkov, to je sprašnje matic. V pretečenem letu se ni v plemenjakih sprašila ponekod niti polovica matic, kar pomeni pravo katastrofo. V prašilčkih je bila sprašitev domala 100 %. Tu gre gotovo za zaletelost sprašenih matic, ki ob vrnitvi niso našle lastni panj in so bile tako izgubljene. Čebelar, ki je imel dovolj prašilčkov, je tako izgubo mimogre-

de popravil. Ob priliki prvega spomladanskega izleta pogledamo tudi panje od zadaj, kako je z opažem. Če je ta zaradi potenja premočan, ga zamenjamo z rezervnim suhim, a mokrega osušimo.

Slovenski čebelarji so glede prezimovanja s svojimi čebelami izpostavljeni včasih zelo različnim preizkušnjam. Na Primorskem se čebelice npr. v zimi sprelete po večkrat na mesec, medtem ko so v Ljubljanski kotlini primeri, da

Prve znanilke novega življenja

čebele tudi po 100 dni ne pridejo iz panjev. Oba primera nista najboljša. Vsak čebelar je zadovoljen, da se mu čebelice v teku zime vsaj trikrat ali štirikrat dobro sprelete. Želimo čebelarjem ob priložnosti spomladanskega trebilnega izleta srečne roke že pri prvih čebelar-skih ukrepih.

ALI JE DRAŽILNO KRMLJENJE POTREBNO?

IVAN RAK

Ce želi čebelar iz kateregakoli razloga pospešiti zaleganje čebelne družine, ji daje hrano. To krmljenje imenujemo tudi dražilno, špekulativno ali krmljenje na zalego. Z dodajanjem hrane povzročimo, da proizvajajo čebele več krmljenega mlečka, obilneje krmijo z njim matico, zagadatelj se v njenih jajčnikih proizvede več jajčec, ki jih matica odlaga v celice.

Na vprašanje, če je tako krmljenje potrebno, je na kratko nemogoče odgovoriti. Potrebno je namreč, da se vprašamo, v katerem letnem času gre za krmljenje, kakšen je način čebelarjenja, kolikšna je moč družin, kakšne so pašne razmere itd.

Ker se bliža čas spomladanskega dražilnega krmljenja, bi se tokrat pogovorili nekoliko samo o tem.

Mnenja glede potrebe tega krmljenja so v svetu dokaj različna, pogosto povsem si nasprotujoča. Nas seveda zanimajo iz tistih dežel, ki imajo podobne vremenske in pašne razmere, predvsem pa enak ali podoben način čebelarjenja, to so mnenja čebelarjev Srednje Evrope. Na splošno lahko rečemo, da menijo povsod tam spomladansko dražilno krmljenje za nujen ukrep. Tega mnenja smo tudi slovenski čebelarji in takorekoč enoglasno priporočamo našim čebelarjem, da družine spomladi dražilno krmijo. Vendar pa ne bo prav nič napačnega, če prisluhnemo še drugim mnenjem.

1. Ko sem ob neki priložnosti nasvetoval spomladansko dražilno krmljenje, me je zavrnil mlad čebelar, da dvoimi če je tako, ker mnogi to krmljenje odsvetujejo, med njimi tudi znan angleški čebelar Kehrle.

2. Lansko leto smo slišali na sestanku na biotehnični fakulteti v Ljubljani, ko je čebelar tov. Krajnc dejal: »Vsako

krmljenje na zalego močnih družin z dovolj primerne hrane je zapravljanje časa in povsem nepotrebno.«

3. V razpravi o dražilnem krmljenju, objavljeni lansko leto v »Schweizerische Bienen-Zeitung« navaja pisec že večkrat objavljene poskuse v Angliji s temle zaključkom:

a) močne družine na dražilno krmljenje niso reagirale,

b) pri slabejših družinah pa se je z rednim dodajanjem hrane v času med 1. marcem in pričetkom cvetenja kostanja, pokazal izredno lep uspeh.

4. Zelo pogosto pa smo slišali v svetu (in tudi doma), da je dražilno krmljenje dvorezen nož.

Pa se naj znajde naš čebelar!

K 1. Četudi se prične tam, kjer čebelarji Anglež Kehrle, razmeroma pozno paša, ne smemo mimo njegove ugotovitve, da se mu je poskusna družina v razmeroma prostornem panju do pričetka cvetenja sadnega drevja tako razvila brez kakih posebnih ukrepov, da jo je moral širiti — seveda z veliko zimsko zalogo in dobro matico.

K 2. Tov. Krajnc čebelarji na Primorskem, kjer so pogoji za spomladanski razvoj ugodnejši kot v drugih predelih Slovenije. Ne dvomim, da je za tamošnje razmere dovolj zazimati tako, kot je dejal, in razvoj je ob normalnih razmerah pravočasen. Čas od pričetka spomladanskega razvoja (ko že narava nudi cvetni prah in nektar) do cvetenja akacije je daljši kot npr. v Prekmurju. Vendar pa mislim, da bi omalovaževanje njegove trditve čebelarjem v ostali Sloveniji lahko bilo samo v škodo. Vendar pa takih trditev ne manjka niti v Savinjski dolini. Ko večina čebelarjev spomladi družine dražilno krmijo, se čebelar tov. Ivan Rojc posmiha in sprašuje: »Nimate bolj pametnega dela?«

Njegovi pridelki medu so visoko nad povprečjem. Ko smo lani v juniju ogledovali s prof. Reinprechtom iz čebelarške šole Graz njegove družine, je komaj verjel, da so ti visoki Farrarji polni čebel.

K 3. Kategorizacija velikosti družin pri nas in v večini ostalega sveta je dokaj različna. Mislim, da mi takih družin, ki na dražilno krmljenje ne reagirajo, nimamo mnogo, srednjemočne pa bomo še nadalje dražilno krmlili.

K 4. Vsako nepravilno ali ob nepravem času izvedeno čebelarstvo (pa tudi drugo) opravilo ima lahko slabe posledice, tako tudi dražilno krmljenje.

Prvi zaključek bi torej bil: ker je pri nas razmeroma malo velikih družin in še manj izkušenj, pustimo zasedaj vprašanje umestnosti dražilnega krmljenja teh družin odprto!

Osredotočimo se na razčiščevanje tega problema v naših, sedanjih slovenskih razmerah in tu bi dejal:

Ce naj naš čebelar spomladi družine dražilno krmi, je odvisno od

- a) pašnih prilik kraja, kjer čebelarji,
- b) vremenskih razmer posameznih pomladi, predvsem pa od poteka zime.

K a) Čebelar v kraju s pozno pašo bo ob normalnih prilikah dosegel brez dražilnega krmljenja pravočasen razvoj družin. Krmljenje v takih primerih je lahko nepotreben pa tudi škodljiv ukrep. V krajih z zgodnjo pašo (akacija) pa v naših razmerah (naše vremenske razmere, naš panj in naš način zazimljanja pretežno na 9 AŽ satih) družine v večini primerov brez naše pomoči ne bodo dosegle razvoja, da bi lahko do najvišje mere izkoristile pašo. Dražilno krmljenje je nujno!

K b) V letih, ko se zima »zavleče«, zavira v razvoju naravo — rastlinstvo pa tudi čebelarne družine. Ko nato nastopi spomladansko vreme, narava (rastlinstvo) vsaj v glavnem nadomesti zamujeno, »vse je na kupu« kot pravimo. Iz zabelezk vidim, da se je v

nekaterih takih letih skrajšala doba cvetenja prve češnje pri nas (zgodnja iz Marke) do zadnjega cveta jablane (kraljevi kratkopezelj) skoro na polovico. Vendar razvoj čebelarne družine ne more biti tako pospešen in večino cvetja gre v takih primerih mimo nas in naših čebel. Pri takih vremenskih razmerah je nujno vzeti v roke koledar, dražilno krmiti pravočasno, ker drugače na kak uspeh ne moremo upati.

V takih primerih pa prihaja do izraza uporaba primernih pitalnikov, — način dodajanja hrane in vrsta te hrane. Toda to je že posebna zadeva, ki zahteva samostojna obširna razmišljanja. Tokrat o tem le tole:

Pri načinih dajanja hrane in pitalnikov, katere zapišejo čebele, ko nastopi, kot pravi narod »Jožefova zima« (Sv. Jožef, 19. marca), ko je v takih pomladih, kot je navedeno, krmljenje najbolj potrebno, ne služijo svojemu namenu. Žal, premnogo jih je pri nas!

Žal, v veliko škodo čebelarjev pa se včasih mati narava poigra ravno narobe. Toplo poznozimsko vreme (februar), pospeši razvoj čebelnih družin, seveda v prvi vrsti dobro odetih, ker na te nočni mraz, ki je takrat še prisoten, ne deluje tako zaviralno kot na rastlinstvo. Družine se razvijejo prezgodaj, nastane hladnejše vreme, slede nezletni dnevi, posledice so znane... In samo dodajanje hrane v teh hladnih dneh lahko pomaga našim družinam, toda ne, da povzroča močnejše zaleganje, ampak zato, da rešuje porajajoči se mladi rod...

Naš zaključek bi torej bil:

Spomladansko dražilno krmljenje je v Sloveniji na splošno potrebno, četudi morda ne tako nujno v obmorskih krajih. Pri določitvi kdaj, kje, kako in kakaj krmimo, pa moramo upoštevati vse v poštev prihajajoče okoliščine, ki jih ni malo. Če bo čebelar upošteval vse to, nima vzroka podvomiti v uspešnost dražilnega krmljenja.

DVOMATIČNE ČEBELNE DRUŽINE

IVAN KRAJNC

Več čebelarjev me je vprašalo, kako se mi obnesejo dvomatične družine in kako sploh pripravim čebelno družino, da sprejme dve matici v enem panju. Ker to ni res tako enostavno, bi rad z mojimi izkušnjami pomagal tistim, ki želijo v Langstrothovem ali kakršnem koli nakladnem panju čebelariti z dvema maticama.

Spomladi, ko se kaka družina tako ojača, da dobro zaseda dve nakladi, je godna za tak poseg. Navadno je takrat matica v zgornji nakladi, ki jo dam na podnico. Takoj nato dam na to naklado drugo prazno naklado iz rezerve. Na to drugo naklado položim okvir z žično mrežo ali lesenitno pregrado. Na to pregrado pa dam preostalo naklado z zalego, ki mora imeti svojo posebno žrelo za izlet čebel, bodisi na žičnem okvirju, bodisi na prednji stranici okroglo izvrtano luknjo premera 2 cm. Tej nakladi dodam z gornje strani na okvirje v maticnici s sladkornim testom priprto drugo matico. Vse izletne čebele zletijo iz zgornje naslade nazaj na svoje staro mesto k svoji matici v staro naklado, medtem ko nova dodana matica

ostane z mladimi čebelami in z zalego. Družina sedaj nemoteno dela v svojem zagonu naprej, a zgoraj se formira nova družina.

Po preteku enega tedna pregledam zgornjo naklado. Če najdem zaležena jajčeca, je vse v redu. V nasprotnem primeru pa bi moral potrgati odvečne maticnike in pustiti le enega, tj., če matice čebele ne bi sprejele, kar pa se mi do zdaj še ni zgodilo.

Zdaj počakam še tri tedne, ko se v zgornji nakladi že polegajo mlade čebele. Odstranim mednakladno pregrado in jo zamenjam z maticno mrežo, preko katere **položim časopisni papir**, povrh položim naklado. Časopisni papir priporočam pri vseh združevanjih čebel. Čebele počasi pregriznejo papir in se brez boja in nevarnosti za matici združijo.

Donos pri takih dvomatičnih družinah je znatno večja kakor donos pri normalnih družinah. Zato priporočam, da čebelarji z večjo prakso, ki čebelarijo v nakladnih panjih na mestu ter ne prevažajo čebel, čebelarijo s čebelnimi družinami po dvomatičnem sistemu. Prezimatev takšnih družin je res idealna, ker so zelo, zelo krepke in spet spomladi pravočasno sposobne za dvomatično delo. Matice so vedno mlade. Zgodilo se mi je že, da sta celo čez zimo ostali obe matici živi in spomladi sta v eni nakladi obe zalegali.

Jože Drobnič, Cerklje ob Krki, je uredil svojim ljubljenkam ugodno domovanje

ČEBELARSTVO — KMETIJSKA STROKA

VALENTIN BENEDIČIĆ

Povsod po svetu, tako tudi pri nas obravnavajo čebelarstvo kot kmetijsko stroko. Že Anton Janša je v uvodu k predgovoru »Razprave o rojenju čebel« leta 1771, torej že pred 200 leti zapisal: »Čebelarstvo prištevamo po pravi najkoristnejšim in najprijetnejšim panogam kmetijstva.« Takrat pa seveda še niso domala nič vedeli o pomembnosti čebel za opravevanje žužkocvetnih rastlin. Glede na poseben pomen čebel za opravevanje žužkocvetnih gospodarskih rastlin, ker je zaradi uporabe sodobnih agrotehničnih ukrepov pri opravevanju udeleženih vedno manj čmrljev in raznih drugih divjih žuželk, postajajo čebele vedno bolj nepogrešljive v kmetijstvu za rastlinsko proizvodnjo pri pridelovanju semena krmskih in industrijskih rastlin, zelenjave in podobno. Korišni, ki jo dajejo čebele z opravevanjem, je na splošno tako zelo pomembna, da se ji skupnost ne more odreči. Pomen čebel za rastlinsko proizvodnjo vedno bolj raste. Zato je večina naprednih dežel izdala tudi že posebne predpise za varstvo čebel pred boleznimi, zastrupitvami in podobno. Z namenom, da bi čebelarstvo lažje in bolje napredovalo, pa so izdale nekatere dežele tudi že posebne zakone o čebelarstvu. Z zakoni skušajo zajeti v enem predpisu v čim večji meri celotno čebelarsko problematiko. Tudi v naši državi je bilo že nekaj takih poskusov, da bi prišli do splošnega zakona o čebelarstvu. Zadnji načrt splošnega zakona je predložila Zveza čebelarskih organizacij Jugoslavije Zveznemu sekretariatu za gospodarstvo pred dvema letoma. Osnutek zakona je izdelalo vodstvo naše čebelarske organizacije. Izgleda pa, da se stvar ni premaknila dalje. Ko je vodstvo Zveze čebelarskih organizacij Jugoslavije pojasnjevalo pristojnemu zveznemu organu za kmetijski sektor potrebo po izdaji tega zakona, ni našlo pravega razume-

vanja. Po zadnjih ustavnih spremembah pa bo pristojna za izdajanje predpisov na področju kmetijstva vsaka republika, seveda samo za njeno območje. Zato bo treba pripraviti za izdajo republiškega zakona nov osnutek in ga predložiti pristojnemu republiškem organu. Na prvi pogled izgleda, da bo zdaj izdajanje potrebnih zakonskih predpisov za čebelarstvo bolj enostavno. Temu pa ni tako, ker je v čebelarstvu tudi več takih zadev, ki bi jih moral zakonsko enotno urediti za vso Jugoslavijo zvezni organ. Npr. po osnutku splošnega zveznega zakona je čebelja paša prosta. V Sloveniji je čebelja paša na splošno precej skromna in časovno omejena. Zato prevažajo naši čebelarji čebele na zdravilni žajbelj, rožmarin, metvico, žepek, akacijo, jesensko reso itd. v druge republike, tako na Hrvatsko, Bosno in Hercegovino in celo v Srbijo. Prevažanje čebel je zelo važen dejavnik za rentabilnost čebelarjenja in še posebej tudi za zdravje čebel. Zato prevažanje čebel na paše v vseh naprednih deželah zelo priporočajo in pospešujejo. Žal moramo ugotoviti, da smo imeli pri nas že do zdaj velike težave pri prevažanju čebel na različne paše. Pravega razumevanja ni bilo niti doma, še manj pa zunaj meja naše republike zlasti pri občinah, kamor naši čebelarji prevažajo. Zato ni nič čudnega, če je pri nas prevažanje čebel na paše v nazadovanju. V prihodnje bo vezano prevažanje čebel na paše v druge republike še na posebno dogovarjanje in sporazumevanje med republikami. Če bodo imele v teh zadevah kake večje pristojnosti tudi občine, potem se zna zgoditi, kar vemo že iz dosedanjih izkušenj, da bo prevažanje naših čebel v druge republike zelo verjetno prenehalo in bo večji del te medicinske nekoristno propadla. Pa naj bo dovolj o tem problemu, ki se v zvezi z ustavnimi

spremembami postavlja na novo pred naše čebelarstvo.

. . .

Za boljše razumevanje pomena opravevanja oziroma oplojevanja rastlin po vetru oziroma po žuželkah je potrebno, da se na kratko seznanimo z zgodovino razvoja biologije cvetov. Ta zgodovina je v primerjavi s starostjo življenja na našem planetu še zelo mlada; začenja se z odkritjem spolnosti rastlin. Biologi jo delijo na tri obdobja:

Prvo obdobje. Rimljan Gaj Plinij drugi, ki je živel od 23 do 179 po našem štetju in je umrl kot žrtev bruhanja Vezuva, je napisal 37 naravoslovnih knjig »Historia naturalis« (Zgodovina narave). V teh knjigah je pisal tudi, da se najdeta pri drevju oziroma pri vsem, kar nudi zemlja, celo pri zeliščih, po zatrtjevanju skrbnih opazovalcev narave, dva spola. Vendar pa to mnenje takrat ni prodrlo, ker je bilo preveč povezano z nejasnimi predstavami.

Jacobus Camerarius, zdravnik in botanik iz Tübingena, ki je živel od leta 1665 do 1721 je napisal leta 1694, torej več kot 1600 let po Plinijevi smrti, knjigo »De sexu plantarum« — o spolnosti rastlin. S poskusi je dokazal, da so tudi rastline spolna bitja in da morata sodelovati pri tvorbi semena in plodu oba spola. Našel je rastline z eno in dvospolnimi cveti. Prenašalec peloda je bil veter.

Josef Gottlieb Kölreuter (1733—1806) je odkril, da prenašajo pelod in opraveujejo mnoge rastline žuželke, ko nabirajo medičino. Pred njim je to opazoval Arthur Dobbs iz Irske in ugotovil prenašanje peloda po vetru in žuželkah.

Christian Konrad Sprengel, nemški botanik (1750—1816) je napisal leta 1793 knjigo: »Odkrita skrivnost narave o zgradbi in oplodbi cvetja«. Svojo teorijo o cvetju je postavil na osnovi obsežnih in skrbnih opazovanj. Spoznal je, da se narava izogiblje samoopravevanju in je pokazal na pomen žuželk pri opravevanju. Slaba stran njegovega dela je v premočnem poudarku smotrnosti v naravi, zatgadelj so se vse preveč pomešale strokovne utemeljitve z nejasnimi domnevmami. On je pravi utemeljitelj biologije cvetov.

Drugo obdobje. Charles Robert Darwin (1809—1882), angleški geolog, zoolog in botanik je razvijal in izpopolnjeval izsledke Sprengla.

Dokazal je:

1. Navzkrižno opravevanje rastlin je biološka nujnost.

2. Semena in plodovi navzkrižnega opravevanja močno prekašajo semena in plodove samolastnega opravevanja.

Barva in vonj cvetov ter cvetni pelod in medičina so namreč dejavniki, ki opozarjajo nase oziroma vabijo žuželke. Cvetovi imajo neke vrste varnostne priprave in lastnosti za preprečevanje samolastnega opravevanja, kot npr.: časovno različno zorenje posameznih organov cvetov — brazd oziroma prašnikov, medsebojna lega prašnikov in brazde — moškega in ženskega dela cvetov, tako leži pri beličniku, virgin-skem rožmarinu, grafenštajncu, baumanovi reneti in večini hrušk brazda više od prašnikov.

Tretje obdobje — eksperimentalna ekologija cvetov. Predstavniki te dobe so zoolog Karl von Frisch-ova šola — Pohl, Dauman, Kugler; botanik Knoll — eksaktne analize, eksperimentalne metode dela.

Naš sadjarski strokovnjak pok. Josip Priol je napisal o teh stvareh lepo delo: »Biologija cvetja, oplodbe in rodnost pri jablani«. Delo je izdala agromomska fakulteta v Ljubljani. Prevajeno je tudi v angleški jezik. Zveza je odlikovala Josipa Priola za njegove zasluge na področju sadjarstva in čebelarstva z redom Antona Janša I. stopnje.

Posebne prednosti čebel — opravevalk nasproti drugim opravevalcem cvetja:

1. Prezimujejo v družinah. V času cvetenja sadnega drevja, ko letajo od čmrcljev samo matice, je v panju že 5 do 10.000 pašnih čebel. Pri vsakem izletu obišče čebela okrog 20 cvetov, pri 20 izletih dnevno okrog 400 cvetov; družina z 10.000 čebelami obišče torej v enem dnevu okrog 4.000.000 cvetov.

2. Stanovitnost čebele v obiskovanju cvetov različnih sort iste vrste. Ta lastnost koristi še posebej čebelam, ker se privadijo cvetov iste vrste, npr. jablan, in tako naberejo več peloda in medičine.

3. S čebelami je omogočeno vzpostavljane biološkega ravnovesja med žuželkami in žužkocvetnim rastlinstvom. Čebele so namreč edino sredstvo v rokah človeka, ki jih lahko poljubno vsak

čas prepelje tja, kjer so potrebne za opraševanje.

4. Usmerjanje čebel na posamezne kulturne rastline s pokladanjem sladkorne raztopine, v kateri je namočeno cvetje rastline, katero naj bi opraševale čebele.

Botaniki in zoologi so torej znanstveno dognali tesno povezanost žuželk in rastlin ter so glede tega, kdo oplaja oziroma oprašuje posamezne vrste rastlin, veter ali žuželke, razdelili rastline na vetro- in žužkocvetke. K vetrocvetkam spadajo v glavnem trave in žita. 80 do 90 % navzkrižnega opraševanja opravijo čebele. Kljub temu, da so te stvari tako jasne in znanstveno dognane, pa se še vedno najdejo tudi pri nas ljudje, ki trdijo, da je opraševanje sadnega drevja po čebelah brez pomena. Tako je npr. uprava velikih sadnih plantaž pri Vinjovcih še pred nekaj leti branila dovoz čebel za opraševanje. Podobno je tudi Sadjarsko podjetje Mirošan pri Žalcu naročilo leta 1970 čebelarstvem podjetju, da mora v času cvetenja sadnega drevja odpeljati čebele v stran. Kakšen uspeh ali neuspeh je imelo pri tem to sadjarsko podjetje in če je sploh kaj opazovalo, ali so bile na cvetju katerekoli druge čebele oziroma divji opraševalci, ne vemo. Prav pa bi bilo, da bi v takem primeru sadno drevje ob cvetenju pozorno opazovali, če se niso pojavile na njem čebele od drugod ali katerikoli drugi opraševalci in da bi o izidu takih opazovanj tudi poročali. Nesporo je namreč znanstveno dognano, da z navzkrižnim opraševanjem oplojeno sadno drevje bolj obrodi, da so plodovi enakomerno in lepše razviti ter da pred dozoritvijo tudi bolj neradi odpadajo z drevja. Tu pa so po sredi nekatere stvari, ki vedno ne ustrezajo interesom posameznih sadjarjev. Npr., če sadno drevje ni dovolj založeno s potrebno hrano, bodo plodovi, če jih je veliko, kljub pravilni oprašitvi ostali bolj drobni in bi jih bilo treba redčiti, kar pa da veliko dela. Pospešuje se tudi izmenična

rodnost. O raznih takih nevšečnostih piše Francoz Jacques Lecomte v *Apiacti* št. 3/1971, glasilu Mednarodne zveze čebelarstev — Apimondije — pod naslovom: »O opraševalni službi čebelarstva in njenih posledicah«, naslednje:

»Pomen žuželk — opraševalk za vrsto kulturnih rastlin je teoretično že davno znan. Vendar je bilo potrebno odkriti v tem mehanizmu nekatere hibe, da bi tako dali kmetovalcem povod, da bi se ukvarjali s tem vprašanjem. Že nekaj desetletij poskušajo v ZSSR, ZDA in skandinavskih deželah, v zadnjih letih pa tudi v Franciji, **določiti potrebni opraševalni potencial** (zmogljivost), da bi tako dosegli ustaljenost pridelkov nekaterih kultur; dalje so poskušali v številkah izraziti vrednost, ki jo donajajo čebele kmetijstvu z opraševanjem. To korist bi bilo treba določiti pravzaprav v količini. Vendar pa so v življenju često, ko gre za vse ali nič, tudi podatki o vrednosti velikega pomena.

Glede sadnega drevja vemo, da so pri pravilni oprašitvi pridelki znatno večji, da imajo plodovi pravilno obliko in da so bolj odporni proti dejavnikom, ki povzročajo prezgodnje odpadanje plodov itn. Ustrezna oprašitev omejuje poleg tega tudi izmenično rodnost in tako omogoča redne letine. Brez dvoma so čebele opraševalke daleč najpomembnejše in so le redke rastline, ki jih morejo pogrešati.

Večina strokovnjakov, ki se je ukvarjala s tem vprašanjem, je prikazala vrednost opraševanja po čebelah v številkah v razmerju nasproti vrednosti pridelkov medu in voska. Brez vsakega pretiravanja lahko trdimo, da prekaša vrednost, ki jo ima kmetijstvo od opraševanja po čebelah, za 15-krat vrednost neposredne čebelje proizvodnje, to je pridelkov medu in voska. Za Francijo se vrti ta številka po oceni okrog 750.000.000 frankov.

Da bi dejansko dosegli to vrednost, ne bi smelo pasti število panjev čebel pod določeno mejo, ki je za deželo, kakršna je naša (Francija), povprečno dva panja na 1 km². Z drugimi besedami, v Franciji mora biti približno 1.000.000 čebelnih družin, kar na splošno ustreza današnjim razmeram.

Seveda pa so te družine last številnih čebelarjev, zaradi česar so pogosto dvomljive vrednosti in večinoma nerodne za prevažanje. To so razlogi, zaradi katerih te čebele ne morejo priti v poštev za reševanje problematike načrtnega opraševanja v kmetijstvu.

Pa se povrnimo nazaj k sadnemu drevju. Sadovnjake majhnih sadjarjev lahko opraš-

jo čebele teh čebelarjev-amaterjev, čeprav so njihove čebele po kakovosti zelo različne. Za več ha velike sadne plantaže pa so redno postavljene in enotno oskrbovane čebele kot ustrezni oprasevalni potencial nepogrešljive. Sadjarji se lahko vedno znova prepričajo o pravilnosti tega dejstva. Iz leta v leto raste število po njih najetih čebelnih družin. Zanje je precej težko, da bi vnaprej predvideli, koliko čebelnih družin bodo potrebovali za izvedbo načrtnega oprasevanja v bližnji ali daljni prihodnosti. Vendarle pa je treba pričakovati, da se bodo sadovnjaki širili, da bo povprečna površina sadovnjakov še narasla. Če vzamemo za osnovo današnjo površino sadovnjakov z žužkocvetnimi sortami in po dve čebelni družini na 1 ha sadovnjakov, potem ugotovimo, da potrebujemo za ustrezno oprasitev 200 do 250.000 čebelnih družin.

Ta čas imajo poklicni (francoski) čebelarji le nekaj nad 300.000 čebelnih družin, ki pa niso vse v bližini sadovnjakov, tako da smo dejansko že dosegli spodnjo mejo za oprasevanje potrebnega števila čebelnih družin. Razumljivo je, da bo sadjar oškodoval čebelarja za čebele in za čas, ko jih bo potreboval za načrtno oprasitev. Tako se bo dvignila rentabilnost čebelarjenja. Lahko pa se tudi zgodi, da se bo znižalo število čebelnih družin, še preden bo ta sistem oprasevanja sprejet in razširjen in da v danem primeru ne bo mogoče spraviti skupaj 200 tisoč čebelnih družin. Tedaj bi bilo smotno ukrepati tako, da bi se zagotovil potreben oprasevalni potencial s čebelnimi družinami poklicnih čebelarjev. Pri tem pa se ne sme spregledati nevedenega oprasevanja, ki ga opravljajo čebele številnih individualnih čebelarjev. Če bi prenehal ta način oprasevanja, bi ga pač morali nadomestiti z načrtnim oprasevanjem in to pod pogoji, ki si jih ne moremo predstavljati. Zato se morajo na-

našati navedeni ukrepi na celotno čebelarstvo, da bi preprečili padec družin na manj kot dve na 1 km².

Za zaključek naj navedemo, da čebele niso pomembne samo za oprasevanje sadnega drevja, temveč tudi za oprasevanje drugih kultur, ki so za gospodarstvo bolj ali manj zanimive. Kljub temu, da si sledi cvetenje različnih kultur postopoma, se ne smemo zanesti na to, da bi iste čebele, ki so v nekem kraju oprasevale jablane, oprasevale v drugem kraju sončnice. Iz teh razlogov se moramo sprijazniti s tem, da je naše čebelarstvo daleč od tega, da bi bilo preštevilno, obratno, da je blizu meje, ki ji še zagotavlja zadovoljivo oprasitev.

Varstvo našega sedanjega oprasevalnega potenciala je zato problem, kateremu bi morali posvetiti več pozornosti.

Tako Jacques Lecomte o razmerah v Franciji.

V Sloveniji je število čebelnih družin znatno večje kakor v Franciji, saj jih pride okrog šest na 1 km². Vendar pa pridejo zaradi podobnih vzrokov kakor v Franciji tudi pri nas za načrtno oprasevanje večjih sadovnjakov v poštev v glavnem le čebele čebelarjev-prevažalcev. Prevažanje čebel pa pri nas zaradi številnih vzrokov vedno bolj nazaduje. Ravno zato pa je tudi pri nas nevarnost in postaja vprašljivo načrtno oprasevanje večjih sadovnjakov.

Naj navedemo nekaj primerov, kako pomembno je v nekaterih deželah oprasevanje gospodarskih žužkocvetnih rastlin po čebelah.

Nadaljevanje in konec prihodnjič

OBJAVA

Storitvena enota »Čebela« Zveze čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, ima na zalogi 5 kilogramske pločevinaste kantice za med po ceni 650 din fco Ljubljana. Čebelarske organizacije imajo pri naročilu najmanj 10 komadov 10 % popusta od nabavne cene 540 din.

ZČDS

KAJ PRIČAKUJEMO OD TRGOVSKEGA PODJETJA

MIRKO KUKOVIČ

Odločili smo se, da zgradimo ČIC. Zbiramo prispevke in zasledujemo, kako zbiralna akcija poteka. Nekateri krepko delajo na tem, da bi zamisel čim prej uresničili, eni so že dali svoj prispevek, drugi še odlašajo in premišlujejo, tretji so se morda odločili, da bodo vse skupaj prespali, morda pa so tudi taki, ki bodo kaj stresli iz mošnjička šele, ko bo delo na gradbišču ČIC-a zaživelo in se bo konkretno pokazalo, da bo le nekaj »ratalo«. Gotovo pa je, da imamo v naših vrstah tudi nekaj prikritih in odkritih nasprotnikov, ki si prizadevajo, da bi ta reč ne zagledala belega dne. Od teh najbrž ne bomo dočakali, da bi kaj prispevali.

Medtem pa od naših čebelarjev počasi le kapljajo prispevki, odvisno od njihovega gmotnega položaja, zavednosti in dobre volje. Na sestankih po naših čebelarskih družinah še vedno iščemo načine, kako bi zbrali določen del prispevkov tudi od ustanov, podjetij in drugih organizacij ter posameznih državljanov. Ponujamo jim žeblje, opeko in drugi material, da nam ne bi obležal kot nekurentno blago v skladišču.

Ob vsem tem pa se vprašujemo, kakšen neki bo prispevek tistih, ki se ukvarjajo s prodajo medu slovenskih čebelarjev. Nedvomno da ima najboljše možnosti zbiranja finančnih sredstev trgovsko podjetje pri prodaji medu. Če imamo slovenski čebelarji res tako renomirano trgovsko podjetje z zvanečim naslovom, ki mu ni vseeno, kaj si o njem mislimo, potem bi moralo to podjetje prvo pomagati pri zbiranju sredstev.

Vsi, ki nekoliko poznajo promet z medom, sladkorjem in drugimi čebelarskimi artikli pri tem podjetju, si lahko

ustvarijo približno podobo finančnih sredstev, ki se tu ustvarjajo. Ali ne bi mogla trgovina prispevati določen znesek od medu, ki ga proda — npr. vsaj 10 ali 10 par od kilograma? Vsi dobro vemo, da med v trgovinah na drobno prodajajo tudi več kot 100 % dražje. Radi bi vedeli, kakšno delo, kakšni stroški, kaj vse sploh opravičuje, da ima trgovina na našem trgu tako razliko v ceni medu, ko vendar nič ne vlaga v čebelarstvo? Če je samo priprava medu za trg in razpečevanje vzrok temu, potem z organizacijo poslovanja in delom ni vse v redu. Verjetno bi se dalo vse to delo urediti z manjšimi stroški, seveda pa tudi drugače organiziranim delom. V našem glasilu smo že imeli priložnost brati o poslovnih uspehih in rasti najpomembnejšega tovrstnega trgovskega podjetja v Sloveniji, ki je svoj čas nastalo na pobudo ljudi, ki so men- da želeli s tem, ko so ločili trgovsko dejavnost od strokovne, našo organizacijo postaviti na bolj zdrave temelje. Takrat so nam dali razumeti, da nam bo tako trgovsko podjetje za našo čebelarsko stvar mnogo bolj koristilo, kot pa do takrat vpeljano poslovanje v Zvezi čebelarskih društev. Ne bom se spuščal v ugotavljanje, koliko smo slovenski čebelarji s tem načinom poslovanja v okviru sedanjega trgovskega podjetja pridobili ali pa tudi izgubili, ker se marsikaj trenutno slabega še vedno lahko popravi in se na konec koncev le pokaže, da je lahko tudi dobro.

Torej, predstavniki »našega« trgovskega podjetja, ali bi nam hoteli zaupati, kako mislite podpreti naša prizadevanja za postavitev ČIC-a? Radi bi slišali Vaše mnenje o tej zadevi in seveda tudi kakšen prispevek lahko pričakujemo!

MEDEX USPEŠNO ŠIRI SVOJO PROIZVODNO IN TRGOVSKO DEJAVNOST

Zapiski ob svečani otvoritvi proizvodno skladiščnega prostora

MARTIN MENCEJ

Podjetje Medex v Ljubljani je tista vrsta gospodarskih organizacij v Sloveniji, ki je najtesneje vezana s čebelarjenjem in čebelarji. Zategadelj smo še posebno čebelarji zainteresirani za stanje in razvoj te gospodarske organizacije, saj jo je ustanovila ZČDS. Sicer s prisilno odločbo 13. 2. 1954. S svečanim odprtjem novih proizvodnih prostorov, ki je bilo 17. decembra pretečenega leta, se je pa Medex uvrstil na vrhunsko evropsko lestvico, kar so priznali ob tej priložnosti tudi gostje iz tujine. Zavoljo tega ne bo odveč, če izkoristimo to priložnost, da nekaj več spregovorimo o dejavnosti tega podjetja in opredelimo njegov odnos do slovenskega čebelarstva in čebelarjev. To pa toliko prej, ker so glede tega tu pa tam še precejšnje nejasnosti in sumničenja, upravičena in neupravičena.

Če izvzamemo našo starejšo generacijo, potem lahko trdimo, da večina čebelarjev ne pozna vloge Medexa v naši sredini. Zato je prav sedaj pravšnja priložnost, da na kratko seznanimo naše bralce z zgodovinskim razvojem tega podjetja, **ki ga bi bilo treba ustanoviti, če ga še ne bi bilo.**

Za priliko odprtja novih proizvodnih prostorov je vodstvo podjetja priredilo tiskovno konferenco za novinarje in gostreglo z ustrežno dokumentacijo, med drugim tudi o zgodovini in razvoju svojega podjetja, iz katerega povzemamo:

Podjetje je bilo ustanovljeno z odločbo Zveze čebelarških društev za Slovenijo 1954. leta, ker se Zveza ni smela več baviti z gospodarsko dejavnostjo. V prvih letih svojega obstoja se je ukvarjalo predvsem z izvozom medu in oskrbovanjem čebelarjev s čebelarškimi potrebščinami prek svoje poslovalnice na drobno. Šele leta 1959 so pričeli prodajati med na domačem tržišču in to v zelo majhnih količinah.

Od vsega začetka se je podjetje bavilo tudi s predelavo voska v satnice. V letu 1960

Vhodna stran proizvodno skladiščnega prostora s površino 2210 m² ob otvoritvi

je pa začelo z izdelavo tudi na podlagi tujih licenc s kremo GR in sicer na osnovi matičnega mlečka ter nekaterih drugih čebeljih izdelkov (Lingveto GR in Gelee Royale preparatov).

Temu razmeroma mirnemu in postopnemu razvoju je pa v letu 1961 sledila kriza. Zavoljo nepravilnega vodenja trgovine (izvoz velike količine medu po nižjih cenah od odkupnih) ter nesolidnega in neekonomičnega poslovanja so zapravili zaupanje pri tujih kupcih. Podjetje je izgubilo skoraj vse redne odjemalce v tujini. Šele z zamenjavo vodilnega osebja konec 1961 so si s prodajo na domačem trgu nekoliko opomogli. Tako je že leto pozneje zvišalo podjetje promet na 119 odstotkov. Na domačem tržišču je odpadlo 37 odstotkov prodaje, 63 % pa na izvoz. V tem letu je podjetje kupilo od ZČDS trgovski lo-

kal, ki ga je do tedaj imelo v najemu. Mimo tega so začeli proizvajati, razen medu in čebelarkega materiala, še razno konditorsko blago. S solidnim gospodarjenjem in naporu vsega kolektiva so v letu 1963 izvozili za 470 % več kot v letu 1961.

Tedaj so pa prišla za Medex najtežja leta. Zavod za čebelarstvo v Ljubljani je konec 1962. leta ustanovil specializiran proizvodni čebelarški kombinat »Agromel«. Ta je s svojim diletanskim in neodgovornim poslovanjem že leta 1964 zašel v težave. »Kralj medu je odšel v likvidacijo« in »Še ena grenka in draga izkušnja«, je tedaj poročalo časopisje. Na podlagi obljub in pritiska se pač ne da gospodariti.

Po tej grenki piluli si je slovenska trgovina z medom s težavo spet opomogla. Z naporu delovnega kolektiva in z lastnimi sredstvi je Medex prevzel poslovalnico in skladišče medu na Reki, odkupil licenco za proizvodnjo melbrosina in prevzel v Ljubljani obrat za pripravljanje proizvodov na podlagi matičnega mlečka in cvetnega prahu. Z vestnim in solidnim poslovanjem si je podjetje napravilo

solidno podlago za normalizacijo dotedanjega stanja.

V letu 1967 so svoje poslovanje razširili še s kozmetičnim blagom, ker so dolgoletne izkušnje pokazale, da se podjetje ne more zanašati samo na med, ker je pridobivanje tega zavisno od mnogih dejavnikov. Izboljšati pa je bilo treba tudi kvaliteto in asortiman medu. Trgovina je namreč zahtevala v glavnem le gozdne vrste medu. Na ta način so tega leta prodali v tujino že 352.508 kg medu, se pravi 43 % več kot v letu 1966. Z izdelovanjem medice (čisti naravni napitek z 12 do 14 % alkohola) so pa razširili svojo proizvodnjo. Tako je bila leta 1969 razporeditev prometa naslednja:

med	49 %
proizvodi na podlagi matičnega mlečka in cvetnega prahu	16 %
kozmetični preparati	14 %
čebelarški material	12 %
alkoholne pijače	4 %
brezalkoholne pijače in kondit. blago	5 %

Pakirnica kozmetičnega blaga in poživil

Predsednik delavskega sveta daje »Priznanje« direktorju podjetja

K temu je vredno zabeležiti, da je odpadlo v letu 1970 na domači trg 80,44 %, na izvoz pa 19,56 %; promet z medom je pa znašal 52 %.

V začetku 1971 se je Medexu priključila beograjska čebelarstva zadruga Beograd.

Taka razširitev proizvodne dejavnosti je pa zahtevala ustrezne proizvodne naprave (mehanizacijo in avtomatizacijo) in temu odgovarjajoče prostore. Načrt iz leta 1968 je podjetje uresničilo konec 1971. leta. Zavaljo uresničenja teh velikih in dragih načrtov se je delovni kolektiv vso to dobo odrekal vsaki delitvi presežkov na osebne dohodke, kakor je poudarjeno na novinarski konferenci.

Prostori stojijo na Linhartovi cesti, ki že po svojem zunanem videzu zgovorno kažejo svojo obsežnost. Sam opis pa zagotovo ne more opisati celotne notranje urejenosti in mehanizacije. Zato samo kratek sprehod.

Iz kletnih prostorov, ki lahko sprejmejo 1000 ton medu in zorišnica pa 200.000 litrov medice, pripelje dvigalo v toplilni-

co medu, ki je v 3. nadstropju. Samo topljenje traja 1—3 dni predno pride v zbiralno kad, ki ima 3.000 kg kapacitete. Od tam ga pretočijo v egalizirnico v 2. nadstropju, kjer je 5 kadi iz nerjaveče pločevine, obložene z vodnim plaščem, ki lahko sprejmejo 25 ton medu različnih vrst. Zategadelj tudi več kadi.

V 1. nadstropju je polnilnica medu in obrat poživil (polljuven in melbrosije) ter laboratorij.

Stalno kontrolo nad poživili in medom izvaja Zavod za zdravstveno varstvo SRS v Ljubljani.

Ko tako spremljamo vso to dejavnost tega danes renomiranega podjetja z razvejano trgovsko mrežo doma in v tujini, **nas nenehno spremljajo misli na čebele in imamo pred očmi čebelarja**, ki dajeta osnovo vsemu temu. Da, brez čebele, ki iz malih cvetnih kapljic medicne daje podlago za polnjenje vseh teh zalog medu in poživil ter prizadevnosti čebelarjev tudi Medexa ne bi bilo. Ta ugotovitev seveda prav nič ne zmanjšuje prizadev-

nosti in naporov njegovega delovnega kolektiva z direktorjem Alešem Mižigojem in predsednikom delavskega sveta Maksom Gregorcem na čelu, ki je skozi vse peripetije in nevšečnosti zgradil podjetje, ki danes ustvarja že prek 4 milijarde dinarjev prometa, za kar mu iskreno čestitamo.

Če smo že uvodoma rekli, da bi morali tako ali podobno podjetje ustanoviti, ako ga ne bi bilo, potem se postavlja tudi vprašanje njegovega odnosa do čebelarjev in njihove organizacije ter obratno. Vsako medsebojno nerazumevanje gre prav gotovo na škodo enega in drugega. To pa narekuje skladno razumevanje medsebojnih potreb. Da to razumevanje ni bilo vedno vsklajeno in da ni bilo vedno pravega posluha za slovenskega čebelarja, predvsem ne glede vrednotenja čebelarjevih pridelkov, je bilo le do neke meje razumljivo. Upoštevamo na-

pore delovnega kolektiva, da s svojimi lastnimi sredstvi in z odrekanjem delitve čistega dobička dvigne podjetje na za-vidno višino. Bo pa v prihodnje treba nekoliko več posluha tudi za težnje slovenskih čebelarjev in aktivnejše sodelovati pri njihovih prizadevanjih, predvsem tedaj, ko gre za splošni dvig slovenskega čebelarstva.

Medex je danes naš pomemben gospodarski dejavnik in prav zagradelj nas spremlja tudi ob tej priložnosti zelo nevšečna ugotovitev, da ne rabimo hujšega izraza, da je namreč naš dnevni tisk uporno molčal o tej pomembni gospodarski pridobitvi, posebno še, ko se na široko razpiše o najmanjšem napredku na gospodarskem, da ne rečemo na športnem področju.

Tudi to je odsev našega družbenega odnosa, predvsem pa tiska, do čebelarstva nasploh.

BIVALIŠČE ČEBEL NEKOČ IN DANES

L. KLUN

Čebelarji vsako pomlad nestrpno pričakujejo prvi oblet čebel. Takrat se razveselijo ali pa tudi ne, kajti zimske izgube so ponekod tako velike, da zaradi njih ni pričakovati dobrega donosa medu tudi v ugodnih pašnih razmerah. Zato čebelarji neumorno iščejo in preizkušajo nove načine prezimovanja čebel. Njihove misli se čisto vračajo v gozd k duplu — idealnemu bivališču čebel. V njem iščejo skrivnost dobrega prezimovanja.

Čebelarjem je znano, da čebele v duplu ne poznajo vlage ter njenih spremljevalk, plesni, griže, noseme ipd. Ob paši čebele ne izbirajo medu za prezimovanje in vendar se spomladi razvijejo prej kot v sodobnih panjih. Kje so vzroki tako ugodne mikroklima v duplu še vedno ni povsem pojasnjeno, je pa znanih precej dejavnikov, zato je prav, če si jih priključimo v spomin, da bi lažje pomagali čebelam premagovati zimske težave.

V duplu zimujejo čebele na medu

Zimska zaloga hrane je ena od pomembnih postavk v čebelarstvu. V krajih z dolgiimi, hudimi zimami zelo narastejo stroški prezimovanja, zato je ceneje v jeseni uničiti

čebele in spomladi naseliti panje s paketnimi čebelami, ki jih vzrejajo v toplih krajih. Tam pa, kjer prezimujejo, rešujejo ta problem tako, kot jim ga narekujejo ekonomske, pašne, podnebne in druge razmere.

Najbolje prezimijo čebele v tistih čebelarstvih, kjer dodajo čebelam zalogo kvalitetnega medu iz poletnih paš takoj po zadnjem točenju. Medna zaloga 25—30 kg ali več izredno vzpodbudno vpliva na jesenski razvoj čebel. Jesenski razvoj je namreč odvisen od paše in zaloge hrane. Čebele sicer ne porabijo vsega medu pozimi, zato jim je ostanek dobrodošel spomladi. Učinek medu je še večji, če ga čebelar postavi pod plogišče. Čebele ga v takem primeru znosijo nazaj v medišče, kar pa ustvari v družini dojem dobre paše. To izredno aktivira delo celotne družine, predvsem pa zaleganje matice.

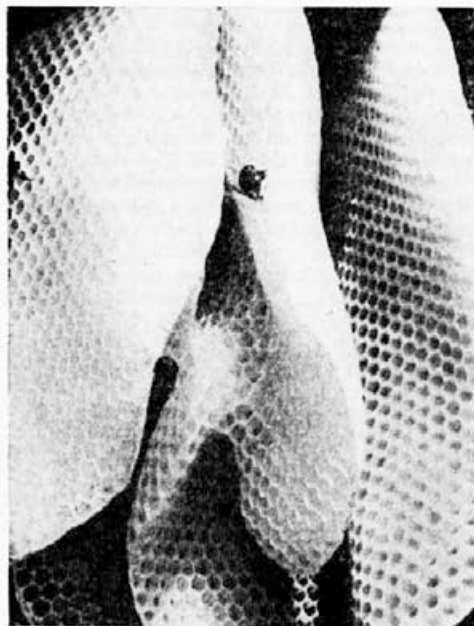
Čebelarji, ki tako prezimujejo, menijo, da je to velika pridobitev za čebelarstvo, kajti cena medu, ki ga dajo čebelam pri zimovanju, je dokaj nižja, kot je dobiček, ki jim ga prinese tak način prezimovanja.

Med je dragocena hrana, zato nemirni človeški duh išče cenejši nadomestek. V

zadnjem času so izdelali umetno krmo za čebele, ki naj nadomesti med. Sladkor v taki krmi je že invertiran, zato prihranijo čebelarji izčrpavajoče delo v jeseni. Hrana mora dozoreti, nato jo v posebnih napravah (vakuumskih komorah) naližejo v celice satov. Celice nato prekrijejo s plastjo voska. Čebelarji je v jeseni prihranjeno zamudno pripravljanje sladkorne raztopine in njeno pokladanje. Ob zadnjem točenju odvzame medene sate in doda pripravljene sate z umetno hrano.

Čeprav je taka krma dala dobre rezultate, pa sam postopek le ni tako preprost, da bi se hitreje uveljavil v praksi. Tako krmljenje čebel je nedvomno perspektivno. Tudi tam, kjer še lahko zaradi velikih donosov uporabljajo za krmljenje med, bo v prihodnje gotovo cena medu terjala drugačnih rešitev, kajti cena bo rasla zaradi splošnega pomanjkanja hrane in zaradi vse večje uporabe strupenih pripravkov v kmetijstvu.

Slabše pogoje zimovanja imajo čebele tedaj, ko si morajo same z invertiranjem sladkorja pripraviti zimsko zalogo hrane. Pogoje zimovanja še poslabšamo, če uporabljamo sladkor dvomljive kvalitete ali pa tedaj, ko zakasnimo s pokladanjem in so pri predelavi udeležene tudi jesenske mladice. Čebele pri tem trošijo svoje življenjske moči, ki so jim tako zelo potrebne pozimi.

Satišče v duplu

Čebele si v duplu zgradijo varna pota, ki so razvejana v vsej zimski gruči.

V naravnem gnezdu ni ravnih vzporednih satov, temveč satišče z ložami, prehodi in mostički, ki imajo velik pomen pri zimovanju čebel. V takem satišču nastane pozimi kompaktna gruča, podobna roju. V gruči si lahko čebele nenehno izmenjavajo položaj. Čebele so vedno v medsebojnem stiku in v stiku s hrano.

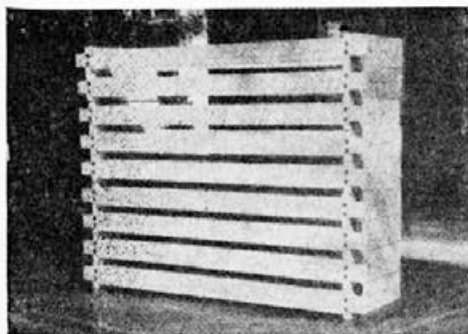
Satišče v duplu nam nazorno pokaže, kako grob poseg je napravil človek na življenje čebel v sodobnem panju. Vzporedne, med seboj ločene ulice onemogočajo čebelarjem ob hudem mrazu medsebojno komuniciranje. Tu ni kompaktne gruče, temveč več posameznih gruči, ki so samo toplotno povezane med seboj skozi stene satov. Vsakršna medsebojna pomoč med ulicami je nemogoča. Če v ulici zmanjka hrane, pade vsa gruča v ulici. Zato mora čebelar skrbeti v sodobnem panju za pravičen razpored hrane v satih in določiti količino hrane glede na zasedene ulice in ne pavšalno na družino.

Naravno gnezdo ima izredne toplotne lastnosti. V njem so zgrajene »toplotno zaprte« ulice in lože. V njih čebelna gruča ni izpostavljena tako močno toplotnim spremembam kot v panju. Hitre temperaturne spremembe zelo neugodno vplivajo na življenje čebel v gruči, ker morajo z velikimi napori vzpostavljati toplotno ravnovesje.

Čebelarji težijo za tem, da bi svoje panje prilagodili razmeram v duplu. S sati na toplo stavbo se delno izboljšajo toplotne razmere. V takem panju so čebele manj izpostavljene hitrim temperaturnim spremembam. Na žalost prednost take stavbe pozimi ne odtehta pomanjkljivosti poleti, zato se ni uveljavila v čebelarstvu.

Nekateri čebelarji pomagajo čebelarjem v zimski gruči tako, da napravijo skozi sate luknje. Skoznje prehajajo čebele v zimski gruči. Čebele lahko prehajajo iz ulice v ulico, zato nastane v takem primeru kompaktna zimska gruča. Prezimovanje je v pogledu komuniciranja čebel v gruči na ta način izboljšano. Če so luknje v satih na pravem mestu glede na oblikovanje zimске gruče, je zimovanje ugodnejše.

Čebele same napravijo luknje skozi sate tedaj, ko so stranske letvice satnikov tako široke, da popolnoma zaprejo stranski prehod iz ulice. V ZDA zopet uvajajo take satnike (Madocovi satniki), ki so sicer znani že dolgo, vendar se niso razširili v večjem obsegu zato, ker jih je težje jemati iz panja. Videti je, da je panj z nizkimi satniki v plo-dišču in medišču vzpodbudil zanimanje zanje.

Modocovi satniki (61/4 cole)

Toplotne razmere v gnezdu so z uporabo takih satnikov znatno boljše. Med sati nastanejo toplotne lože, ki so med seboj povezane z luknjami v satih. Tudi sicer se toplotne lastnosti panja povečajo. V takem panju nastane nekakšna »naklada v nakladi«.

Naši čebelarji poznajo mostiček, distančni vložek, trakove iz satja, prestavljanje mediščnih satov na plodišče ipd. Vsi ti posegi pa so učinkoviti predvsem tedaj, ko omogočajo čebelarjem v gručni medsebojni komuniciranje. Posebno velja to v dolgih, mrzlih zimah.

Čebelarji strokovnjaki so ugotovili, da je prezimovanje tem boljše, čim večja je teža čebel v gručni in čim manjša je teža snovi, ki se nahaja v obsegu gručne. Omenjena ugotovitve nam narekuje uporabo lahkih materialov z majhno toplotno prevodnostjo za vložke med sati.

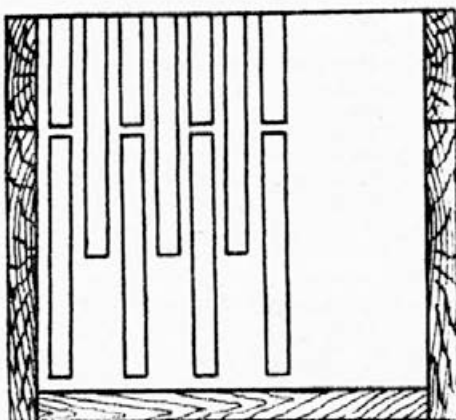
V mrzlih krajih uporabljajo v panjih ozke, visoke sate. V takih satih se pomikajo čebele za medom samo po satju, ki je odličen toplotni izolator in ne preko lesenih delov satnikov, ki v hudi zimi predstavljajo za čebele nepremostljivo oviro.

Zelo neugodne pogoje v pogledu komuniciranja imajo čebele pri prezimovanju v eni etaži. Posebno tedaj, ko čebelar opazi gornji del satnikov s slamnico, papirjem ipd. V tem primeru čebele ne morejo prehajati iz ulice v ulico. Če hrana ni dobro razporejena, se lahko zgodi, da v ulici zmanjka hrane. Za čebele v taki ulici ni rešitve. Prečno položene letvice na satih pod slamnico vsaj delno pomagajo v takih primerih.

Prezimovanje v dveh etažah je ugodnejše. Posebno tedaj, če se gruča razporedi na sati tako, da del gručne sega v gornji del satov. Prostor med zgornjimi in spodnjimi sati omogoča čebelarjem komuniciranje. To pa je velika prednost za čebele. Kajti čebele bo-

do tvorile kompaktno gručo, ki bo lahko zadovoljevala svoje biološke potrebe po enakomerni obremenitvi vseh čebel v gručni.

Katastrofa nastane pri dvoetažnem prezimovanju tedaj, ko je hrana razporejena tako, da ostanejo v plodišču malomedni sati in čebele oblikujejo zimsko gručo samo na plodiščnih satih. Če je hrane v ulicah malo in traja mraz dalj časa, bo družina padla pri polnem medišču hrane.

Zimski sestav satov v panju s polovičnimi nakladami

Uspešno rešujejo problem komuniciranja čebel v zimski gručni čebelarji, ki uporabljajo pri nakladnih panjih polovične mediščne naklade. Le-ti odstranijo v plodišču vsak drugi sat; enako tudi v medišču (nakladi s polovičnimi satniki). V polovično naklado dajo na izpraznjena mesta normalne sate, ki segajo v plodišče. V tako oblikovanem gnezdu se lahko gruča formira v plodišču. Prehod v medišče pa ji omogočajo deli plodiščnih satov, ki segajo iz medišča v plodišče. Dobro komuniciranje in stik z medom omogočajo nizki satniki v plodišču in medišču. Na tako nizkih satih se čebelna gruča ne more oblikovati samo na satih ene etaže, zato glede na moč družine sega v drugo, tretjo ali višje etaže (naklade). Čim večja je gruča, tem več prehodov med satniki ji je na razpolago. Če so ti satniki s širokimi stranskimi letvicami (Madoc), sta s tem izpolnjena dva važna pogoja za dobro zimovanje: toplotne lože in komuniciranje.

Nobeden od naštetih posegov v sodobnih panjih pa še vedno ne dosega tistih rešitev, ki jih daje satišče v duplu.

Se nadaljuje

OD LITIJE DO VINTARJEVCA

FRANCE GUNA

Tudi v megleni jeseni včasih človeku posije prijazno sonce ali se mu celó nasmehe ljubka rožica. Tak sončen dan je bila zame Martinova nedelja v krogu litijskih čebelarjev.

Litija s svojo okolico ima močne čebelarške tradicije, saj je ta prostrani, valoviti in izredno lepi svet na splošno dokaj ugoden za čebelarjenje. K tem tradicijam pa je pripomogla tudi čvrsta čebelarška organizacija, ki ima za seboj že lepo zgodovino. Kmalu po prvi svetovni vojni je tu živel in deloval sodnik Žigon, ki je bil zelo vnet čebelar. Iz tistih časov so znane pravde litijskih čebelarjev z bivšo topilnico, katere strupeni plini so povzročali čebelarjem občutne izgube. Za razmah čebelarjenja je nedvomno mnogo pripomoglo tudi delo Vlada Rojca, ki je bil svoj čas profesor na litijski gimnaziji, pozneje pa tudi urednik »Slovenskega čebelarja«.

Litijsko čebelarško društvo se ponša s svojim kolektivnim uljnjakom v Gradiških Lazih in s plemenitno postajo »Vlada Rojca — Pustov mlin«, ki jo zadnje čase uspešno vodi tov. Dražumerič. Med člani, ki jih je danes približno sto, je več uglednih prevaževalcev. Ti se odlikujejo ne le po svoji podjetnosti in bogatih izkušnjah, temveč tudi po svojih zanimivih dogodivščinah, ki odtehtajo marsikatero lovsko ali ribiško.

Posebno hvalevredna pa je vedra družabnost litijskih čebelarjev. Morda je ravno ta vrлина močan temelj njihove medsebojne povezave in njihovih organizacijskih uspehov. To sem imel priliko videti že večkrat, posebno pa lani na martinovanju, ki se mi ga zdi vredno rešiti pozabljenja. Že pri izbiri kraja so imeli srečno roko. Prireditev namreč ni bila v centru — Litiji, niti ne v gostilni ali v kakem drugem javnem lokalu, temveč so se zbrali daleč zunaj mesta, v prijazni kmečki hiši čebelarja Hostnika v Vintarjevcu. To ni kako gosto strnjeno naselje, temveč tiptičen miren in tih predel na severnem robu Dolenjskega gričevja, kjer se začnejo naši prvi vinogradi. Od Litije bi bilo kaki dve uri hoda. Cesta vodi skozi Šmartno mimo lepe, izrazito gotske cerkve, med travniki in njivami ter dalje po dolini med griči in gozdnimi pobočji: res — lep svet, na katerem bi si človek želel živeti in čebelariti! ...

To je približno tista čudovita pot, po kateri je hodil pred dobrimi sto leti prav tako na Martinovo nedeljo naš pisatelj Franc Levstik in jo potem opisal v svojem znamenitem literarnem delu »Popotovanje od Litije do Čateža«. Moje potovanje je bilo seveda nekoliko drugačno: Levstik je bil namenjen proti Čatežu, a jaz proti Vintarjevcu; on se je torej moral držati na levo, jaz na desno. Z njim je bil prijatelj Radivoj, mene pa je vzel s sabo tovariš Slavko, ugleden čebelar s Save pri Litiji. Onadva sta »koračila peš z debelo gorjačo po strugah in jarkih«, a naju je vozil z avtom po lepi cesti Slavkov sin France. Levstiku in Radivoju je kazala pot »stariška babuza Tara«, mi pa smo imeli s sabo v avtu prelepo Slavkovo snaho Nušo. Oni so šli proti svojemu cilju brez spotike, mi pa smo se zapodili z našim avtom po nepotrebnem tudi v kak nepravilni breg.

Vintarjevec je namreč zelo razpotegnjena naselbina, toda če povprašam po Hostniku, ti dobrohotno pokažejo kar prvo hišo na najbližjem gričku. V teh krajih je baje več družin s tem imenom. »Je tu pri Hostniku?« vprašam na pragu. »Da, da — kar noter!« je prijazen odgovor. »Se tu zbirajo danes litijski čebelarji?« poizvedujem dalje. »O, to je pa na drugem griču, pri mojem bratu, poleg cerkve. A martinujemo tudi mi, — saj ga boste kozarec...?« Kdo bi ga ne! Vljuden gospodar prijazna gospodinja, ljubki otroci, — dobri ljudje, dobro vino. Že po nekaj besedah sem videl, da bi se s temi ljudmi lahko odkrito in iskreno pogovarjal. Rad bi posedel med njimi. Tudi nekaj panjev imajo pri hiši, pa bi malo pokramljali o čebelah. Toda moral sem k družbi, ki me je čakala, saj smo bili že nekoliko v zamudi.

Ko smo kmalu nato našli pravo hišo, je bila čebelarška bratovščina že zbrana za mizo v polni zasedbi in v najlepšem redu, kakor se spodobi: mož ob ženi, žena ob možu, — češ, naj se vidi, kaj pomeni našemu čebelarju njegova boljša polovica. Saj je pred nekaj leti prav eden izmed litijskih čebelarjev v našem glasilu silno izčrpano v posebnem članku obdelal to vzorno kooperacijo, osnovano na ljubezni, resnični enakopravnosti in medsebojni pomoči. »Lepa družčina«, sem si mislil, ko sem se ozrl po čedni in prijazni kmečki izbi, »to bo pa še lepše, kot je na sindikalnem občnem zboru, kadar pri-

de na vrsto zadnja točka dnevnega reda!« Pa je bilo res tako lepo, da se kar ne da povedati.

Četudi tavam po svetu večji del svojega življenja kar sam, brez »prikolice«, in sem bil tudi to pot brez para, se vendar nisem niti malo čutil osamljenega. Ko namreč sedem na stol, ki mi ga je bila za tisti presrečni dan usoda namenila, vidim, da sedi ravno meni nasproti bistrooka, vitka deklica, — rožica, ki sem jo bil omenil takoj v prvem stavku tegale mojega pisanja. Skoro si jo nisem upal ogovoriti tako me je prevzelo. Toda blagodejna božja kapljica, ki je čudežno razgibala vso družbo, je vlila poguma tudi v moje srce. »Gospodična oprostite, — smem vprašati: kako vam je ime?« sem začel polahko. »Fani.« je odgovorila z vedrim glasom. »Tudi vi čebelarite?« — »Moj atek je čebelar in medve z mamico mu pomaga.« — »Kje pa imate ulnjak?« — »V Zavrstniku imam svoj dom in čebele.« — »O, za Zavrstnik pa dobro vem,« sem veselo povzel, po mojem mora biti to zlata jama za čebele in za čebelarja!«

Res sem bil že nekajkrat v Zavrstniku. Izredno lepo lego ima: pred njim odprto, sončno polje, rahlo nagnjeno proti Šmartnem, za hrbtom pa se mu dviga zeleno gozdnato gričevje. Cesta v Štango vodi tod mimo. Ko so pred leti Litijani priredili v Zavrstniku čebelarsko veselico, sem se ob tisti priliki поблиže seznanil s pokojnim Rojcem. Vzpodbujal me je, naj kaj več pišem za »Čebelarja«. Še danes mi je žal, da se nisem z njim takrat kaj več pogovoril, zakaj po mojih 54 letih čebelarskih izkušenj tega moža vedno bolj cenim in gledam v njem veliko čebelarsko kapaciteto.

A pojdemo nazaj v Vintarjevec! — Ob pogovoru z gospodično Fani mi je čas prehitro potekal. Ko mi je zaupala, da pri njih atek kar naglas bere »Čebelarja« svoji družini, sem bil ves navdušen. Najrajši bi jo bil predlagal za miss-matico tistega večera, česar pa nisem storil, da ne bi padel v nemilost pri kaki drugi lepotici. Kakor sem prej rekel za Rojca, tako mi je danes tudi zelo žal, da se nisem s Fani še kaj več pogovoril.

Toda mnogokrat sva morala poprijeti s pevci, saj veste:

Slovenec je rad vesel,
kaj, da ne bi pel,
njemu pesmi iz srca tekô.

Litijani so odlični pevci, glavno zaslugo za petje pa je imel to pot bivši predsednik in moj dobri prijatelj Ivan Vrtačnik, ki je bil »Junak dneva«. Pel je »naprej«, pel »čez«, pel »solo«, pel v »duetu«, — skratka — prijel povsod, kjerkoli se je pokazala potreba. Včasih je pritresel tudi kako tako, da nisem čisto dobro vedel, ali bi bila za v močnik ali za v ješprenj, a jaz sem vseeno pel in pel, kolikor mi je duša dala. Naša dobra volja pa je dosegla višek, ko je začel razdirati svoje prevaževalske. Vsi smo bili solzni, tako od srca smo se nasmejali.

Ne bilo pa bi prav, če se na tem mestu ne bi spomnili Hostnikove gostoljubne družine, ki je s tolikim razumevanjem in požrtvovalnostjo omogočila to lepo uspešno prireditve. Lahko si mislimo, da so morali vsi družinski člani že nekaj dni prej pošteno zgrabiti za delo, da je potem vsa postrežba potekala v tako vzornem redu. Upam, da se jim je odbor dostojno zahvalil, prav pa je, da jim damo tudi na tem mestu zaslužen priznanje.

Domačija čebelarja Hostnika je nekaj lepega. Hiša s prostornim dvoriščem, hlevom in gospodarskim poslopjem stoji na okroglem gričku, prislonjenem kot terasa na pobočje podolgovatega hribovskega hrbta. Njen edini sosed na tem gričku je tipična slovenska podružnična cerkvena, ki se prijazno ozira po dolini pod seboj. Ko prideš mimo cerkve do hiše, dobiš najlepši vtis. Enako lep vtis dela na človeka vsa notranjčina: na desni »hiša« s kmečko pečjo. Tej nasproti je nekdanji »kot« s svetimi podobami, značilnost naših kmečkih domov. Vendar je vse modernizirano, sodobno. To velja posebej o kuhinji, ki jo je naravnost veselje pogledati. Kar žal mi je, da si nisem vse domačije še bolj ogledal. Ali kaj, ko smo pa kar takoj začeli z martinovanjem.

Vendar pa moramo povedati, da je imelo to martinovanje močan čebelarski poudarek. Četudi so se naše čebelice tiste dni že zazibale v zimski sen, smo se jih ves večer v svojih pogovorih zvesto spominjali. Govornik, ki je nastopil, je na Martina kar čisto pozabil in je govoril le o čebelah, o naši ljubezni do čebel in še to, kako se imamo čebelarji radi med seboj — vse zaradi čebel. Ko je nehal, so mu poslušalci ploskali. Gotovo se jim je zdelo, da je prav povedal. Jaz pa sem si mislil: če bi otroci v šoli tako poslušali mene, kakor so ti čebelarji poslušali tega svojega pridigarja, bi pa tudi jaz bolj z veseljem govoril v šoli.

NALOGE ČEBELARSKIH PREGLEDNIKOV

Veterinarski zavod Slovenije

SNOJ DR. NEŽKA

Čebelarke preglednike izbiramo iz vrst naprednih čebelarjev-praktikov in jih izobražujemo na posebnih tečajih. Tečaje organizira Zveza čebelarskih društev, na njih pa predavajo navadno strokovnjaki s posameznih ožjih področij čebelarstva.

Čebelarski preglednik je najprej podaljšana roka veterinarske in kmetijske inšpekcije na terenu. Veterinarska inšpekcija se jih poslužuje za izvajanje ukrepov za preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni čebel in čebelje zalege, kmetijska pa za opravljanje ukrepov pri zastrupitvah čebel. Poleg tega je čebelarski preglednik tudi svetovalec manj veščim in mladim čebelarjem-začetnikom.

Glede na to, da je preglednik vmesni člen med veterinarsko in kmetijsko inšpekcijo ter čebelarji, je njegovo delo raznovrstno in seveda temu primerno tudi odgovorno. Vendar pa poudarjamo, da opravlja delo s področja zaščite zdravja čebelje družine pod nadzorstvom področnega veterinarskega inšpektorja ali pa celo na njegovo zahtevo in po njegovih navodilih.

Dejavnost čebelarskega preglednika je torej dvojna — po eni strani je izvajalec ukrepov za zatiranje kužnih bolezni čebel in čebelje zalege ter ukrepov ob zastrupitvah čebel, po drugi strani pa je praktični svetovalec za ostala vprašanja v zvezi s čebelarjenjem.

S področja zaščite zdravja čebel in čebelje zalege je prgeledniku prva naloga, da takoj prijavi vsak pa tudi najmanjši sum bolezni področnemu veterinarskemu inšpektorju. (To nalogo je sicer dolžan opraviti tudi vsak drug občan). Po prijavi suma bolezni inšpektor-

ju, vzame preglednik po inšpektorjevem nalogu ustrezen vzorec sumljivega materiala za laboratorijsko preiskavo. Lahko pa vzame vzorec tudi sam, po lastnem nagibu. O tem pa mora obvestiti inšpektorja, ko mu prijavi sum. Vzorec iz sumljivega panja ali čebelnjaka opremi preglednik z naslovom lastnika čebel in stojišča čebelnjaka, s številko panja, s tipom panja in s kratko vsebino lastnega ali čebelarjevega zapažanja in suma. Ko je vse to napravil, zavije vzorec in ga odpošlje najbližnjemu laboratoriju, ki se bavi z ugotavljanjem bolezni čebel in čebelje zalege. Čebelar lahko tudi sam odvzame in pošlje v preiskavo prav tako opremljen vzorec, vendar nikoli ne brez vednosti področnega veterinarskega inšpektorja in čebelarskega preglednika.

Laboratorijske preiskave glede na bolezni čebel in čebelje zalege opravljajo v Sloveniji Veterinarski zavod Slovenije v Ljubljani, Živinorejsko-veterinarska zavoda v Celju in Ptuj ter Kmetijski zavod v Novi Gorici.

Kadar gre za sum kužne bolezni čebel ali čebelje zalege, mora čebelarski preglednik poskrbeti za to, da se s čebelnjakom in vsem kar je v njem ali vanj spada, ravna tako, kakor da je okužba že ugotovljena in potrjena z laboratorijskim izvidom. V primeru, da suma, ki ga je postavil čebelarski preglednik ali čebelar sam, laboratorij ne potrdi, se seveda vsi zaščitni ukrepi ukinejo. Če pa je laboratorij prosil za dodaten material za preiskavo, mora čebelarski preglednik tokrat sam vzeti vzorec in ga tudi sam odposlati.

V čebelnjaku, ki se nam zdi okužbe sumljiv, moramo takoj potem, ko smo sum postavili, in še predno dobimo iz

laboratorija izvid preiskave, opraviti do-ločene ukrepe, da bi preprečili širjenje bolezni. Med te ukrepe spada v prvi vrsti prepoved premikanja čebeljih družin, prepoved odtujevanja čebel, satja, voska, panjev, medu in čebelarkega orodja. V tem času je dovoljeno najnujnejše oskrbovanje čebeljih družin. Kadar gre za sum hude gnilobe čebelje zalege pa poleg tega čebelar ne sme predstavljati niti satja ali pitalnikov. Čebelar si mora umiti roke po vsakem opraviu v panju in preden začne z opraviu v naslednjem panju. Če je čebelar pri svojem opraviu v panju uporabljal orodje, ga mora raz-kužiti, ko je delo opravil in preden se lo-ti dela v drugem panju. Sicer pa v času, ko obstoji sum na bolezen, največkrat ni-so potrebni nobeni posegi v čebeljo dru-žino, ali pa le-te lahko odložimo. Le ti-sta opravila, ki jih — kljub sumu bolezn-i — moramo opraviti, opravimo na prej opisani način, da ne bi nastala škoda v čebelji družini.

Po potrditvi suma bolezni, to je po-tem, ko sta področni veterinarski inšpek-tor in lastnik sumljivih čebel dobila spo-ročilo laboratorija, da je bolezen potrdil, dobi čebelarški prgelednik od področne-ga veterinarskega inšpektorja nalog za praktično izvajanje ukrepov za zatiranje bolezni. Med ukrepe, ki jih mora v tem primeru opraviti čebelarški prgelednik, spadajo: priprava panjev in družin za pli-njenje, plinjenje čebeljih družin, razkuž-ba panjev s spalno svetilko, sežiganje satja, čebel in starih panjev brez vred-nosti, žveplanje okuženih družin, pretre-sanje okuženih družin ter razkužba voska in druga manjša opravila, ki so s tem zvezana. Kadar se ugotovi v nekem ob-močju huda gniloba čebelje zalege, mo-ra prgelednik opravljati v zaprtem ob-močju tudi preglede čebelnih družin, ki so okužbe sumljive. Le v čebelnjaku, kjer je bila ta bolezen že ugotovljena, pre-glednik nima več kaj prgeledovati.

Poleg nalog, ki jih ima v zvezi s čebe-ljimi boleznimi, mora čebelarški prgeled-nik skrbeti tudi za zaščito čebel pred

zastupitvami. V ta namen je dolžan ob-vestiti čebelarje o predvidenem zaščit-nem škropljenju sadnega drevja ali njiv-skih rastlin v njihovem okolišu. Seveda to lahko stori le, če kmetijska organiza-cija pravočasno obvesti neposredno nje-ga ali čebelarke družino o namerava-nem škropljenju, kar je po zakonu dolž-na storiti. Če pa že pride do zastruplje-nja čebel zaradi škropljenja, je nujno, da prgelednik pokliče področnega kme-tijskega inšpektorja zaradi ugotovitve škode. Prgelednik je v tem primeru član cenilne komisije in sopodpisnik cenilne-ga zapisnika ali zapisnika o povzročeni škodi. On vzame tudi vzorec mrtvic za kemično analizo in vzorec za ugotovitev, da ni bolezni. Vzorcema priloži ime čebe-larja, morebitne znake pred smrtjo, ki jih je opazil sam ali pa čebelar ter — po možnosti — ime škropiva. Tako opremljen vzorec pošlje v kemično analizo na Ve-terinarski inštitut v Zagrebu, Savska ce-sta 143, drugi vzorec za ugotovitev, da ni bolezni pa v najbližji diagonostični la-boratorij.

Poleg obveznosti, ki smo jih opisali, je naloga čebelarkega prgelednika tudi, da je mlajšim čebelarjem-začetnikom, včasih pa tudi manj spretnim čebelar-jem, svetovalec glede oskrbovanja čebe-ljih družin, pripravljanja čebeljih družin za pašo, pridobivanja čebeljih proizvo-dov in glede drugih strokovnih vprašanj.

Čebelarški prgelednik je torej zaupa-nja vredna osebnost, na katero se obra-čajo tako veterinarski in kmetijski inš-pektor kot tudi čebelarji za pomoč pri praktičnem ukrepanju v čebelarstvu. Ena in druga inšpekcija kot tudi čebe-larji sami želijo na svojih območjih večje število dobrih, izkušenih in izuče-nih čebelarških prgelednikov. Mi v labo-ratorijih pa tudi želimo, da bi bilo takih prgelednikov čim več, da bi tako preko njih lažje prenašali svoje znanje in izkuš-nje v prakso in s tem pomagali pospe-ševati čebelarstvo.

MERA SATNIKA IN 1 ONOS

Osnovni deli današnjih panjev in njih mere se ne razlikujejo dosti od tistih izpred sto let. Te ustrezajo čebelarjem, ne zadovoljujejo pa bioloških potreb čebel.

Po štiridesetihletnih izkušnjah so prišli v Romuniji do zaključkov, da je širina satnika 300 mm dosti boljša, kot dosedanja 420 milimetrov. Novo mero so prilagodili čebelni gruči, ki se oblikuje jeseni, pozimi in spomladi. Ta namreč zaseda dve tretjini standardnega satnika (420 mm) po širini. To je okrog 220—280 mm.

Ko so uporabili satnike, široke 300 mm in visoke 200 mm, so dobili večji donos točnega medu in medu v okvirčkih.

Apimondija XXII. K.

L. K.

ČEBELE NA KAMČATKI

Po nekaj neuspešnih poizkusih so leta 1969 zopet nabavili 20 čebelnih družin na polotoku Kamčatki, ki leži na skrajnem severovzhodu SZ. Naslednje leto so nabavili 50 družin. Pri prejšnjih poizkusih so čebele med zimovanjem pomrle. Pogoji zimovanja so tu zelo neugodni, saj traja zima celih devet mesecev. Preostane še tri mesece kratkega deževnega poletja. Kljub temu pa so pašne razmere dokaj ugodne. 45 družin, ki so jih postavili na prostem, je nabralo 1904 kg medu, kar znaša 42,3 kg na panj.

Čebele uporabljajo predvsem za opravljanje zelenjave v pokritih rastlinjakih. Znano je, da delavec pri ročnem opravljanju opravi na dan 330 m² površine zemlje, zasejane s kumarami. Vsak rastlinjak ima površino 1000 m². Za to so potrebni za opravljanje v enem rastlinjaku trije delavci. Isto delo opravita ena ali dve čebelni družini. V kombinatu je 20 rastlinjakov, zato prihranijo z uporabo čebel 43200 rubljev. Mimo tega je treba upoštevati tudi to, da je pridelek kumar za 25—30 % večji, če jih opravišjo čebele. K temu je treba prišteti še med, ki ga pri tem naberejo čebele.

Pčelovodstvo 12/71.

L. Klun

VREDNOTIENJE ČEBELOREJE

Kakšno pozornost posveča vlada Sovjetske zveze čebeloreji, najbolj izhaja iz pozdravnega govora ministra za kmetijstvo ZSSR V. V. MACKEVIČA na 23. mednarodnem kongresu čebelarjev v Moskvi letošnjega avgusta:

»Čebeloreja je ena najstarejših zaposlitev mnogih pripadnikov raznih narodov v naši državi. Trenutno imamo v SZ nekako 10 milijonov obljudenih panjev. Teh družin ne uporabljamo samo za doseg večjih količin čebelarških proizvodov, ampak tudi za boljše proizvodnjo v sadjarstvu, za pridobivanje večji količin povrtnin in sočivja, krmilnih in tehničnih rastlin.

Če vemo, da znaša v SZ površina kultur, ki zahtevajo opravljanje cvetov s čebelami, več kot 20 milijonov ha obdelane zemlje in da se bo ta površina v prihodnjih letih še večala, si lahko predstavljamo, kakšno vlogo igra čebeloreja pri nas.

Na 24. kongresu KP SZ je bil sprejet program za nadaljnji razvoj našega kmetijstva. Ta program zahteva tako od naših znanstvenikov kot od čebelarjev, da specializirajo svoje obrate in povečajo količino čebelarških proizvodov v dobrobit celotne naše družbe.«

J. M.

ČEBELE V DUPLIH

Čebelar iz latvinjske sovjetske republike poroča o gradnji čebelnih gnezd v duplih. Našel je že veliko čebel v duplih brez, borov in smrek. Pri tem je spoznal značilnost življenja čebel v naravnem okolju.

Strop v dupli čebele izdelajo z voskom in propolisom. Stene v duplu vedno močno propolisirajo. Med sati napravijo koridore in mostove, kar jim omogoča kompaktnjšo gručo med zimovanjem. Sate običajno gradijo na toplo stavbo, kar jim omogoča boljše toplotne razmere. Pri vseh čebelnih družinah je našel žrelo na sredini.

Med ostalimi je našel čebele v duplu s premerom 30 cm. Imele so sedem satov dolgih 75 cm. Za žrelo so uporabljale luknjo premera 5 cm, ki je nastala zaradi odpadle veje. Čebele so bile zdrave in zelo živahne.

Zalega se v duplih pojavi zelo zgodaj. V začetku aprila je bilo pri čebelah v duplu dvakrat več zalege kot pri tistih v panjih.

Pčelovodstvo 8/71

L. K.

V SKLAD

za gradnjo ČIC so nadalje prispevali: Ivan Krajnc iz Volče Drage 7 din, Tone Kovačič, ppolk. iz Ljubljane 50 din, čebelarstva družina Krško (7 opek) 70 din, čebelarstva družina Maribor-Tabor, Franc Klasinc 35 din, Drago Grandovec iz Ljubljane 11 din, Filip Gartner iz Dražgoš 300 din, Franci Cimerman iz Ljubljane 15 din, čebelarstva družina Jesenice na Gorenjskem 137.50 din in neimenovani iz Dragomelj 30 din.

Stanje sklada dne 6. 1. 1972 je **319.315.13** dinarjev.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava sklada ČIC

NA ROB NAŠEGA LANSKOLETNEGA PRAZNOVANJA MEDNARODNEGA DNEVA ČEBELARJEV

Kakor vsako leto, smo tudi konec pretečenega leta praznovali svoj mednarodni čebelarški dan. Navada je, da ob vsaki obletnici prehodimo v mislih lepe in žalostne dni, svoje uspehe in neuspehe v pretečenem obdobju, hkrati pa se zazremo v prihodnost polnih upov in osvežujočega optimizma. Ta naš vsakoletni praznik pa nam narekuje, da obzorje svojih misli razširimo tudi na mednarodno področje in soočimo naša prizadevanja z mednarodnim dogajanjem na področju čebelarstva.

In kako naj bi lepše zajeli vsebino lanskoletnega mednarodnega praznika kot je ta prevečala 23. mednarodni kongres v Moskvi: »Občudujem ustvarjalce napredka, ljudi, ki ustvarjajo svojo zgodovino. Njihov plemeniti cilj, dati človeku — čebelarju lepši današnji in jutrišnji dan, jim daje ustvarjalno moč...«

Ta ustvarjalec je v svoji nesebični požrtvovalnosti, ljubezni do narave in njenega najplemenitejšega daru — čebele, skozi stoletja bolj ali manj osamljen krojil svojo svojstveno zgodovino, dokler se ni 1949. leta združil v močno mednarodno organizacijo, ki danes združuje čebelarje vseh petih kontinentov z več kot 150 milijoni čebelnih družin. Ta armada, združena v svoji mednarodni organizaciji Apimondiji, je lansko leto s prek 1361 delegatov in 2.282 navzočih čebelarjev že 23-tič manifestirala svoja prizadevanja, dosežke, potrebe in zahteve v obdobju tehnične revolucije.

Menim, da naj bi podobne težnje in zahteve manifestirali na praznovanju mednarodnega dneva ustrezno razmeram in potrebam v vsaki državi in čebelarški organizaciji, saj je prav tedaj pravšnja priložnost, da se vprašamo, kaj

slovenski čebelarji doprinašamo v zakladnico domačega in mednarodnega čebelarstva in ali gremo v korak z razvojem in tovrstnim napredkom v svetu. To vprašanje smo dolžni postaviti in ga osvetliti z ozirom na našo bogato čebelarsko preteklost.

Če gledamo na praznovanje s tega zornega kota, potem prav gotovo nimamo pravice podcenjevati prizadevnosti slovenskih čebelarjev in pomena ter dosežkov slovenskega čebelarstva, smo pa primorani opozoriti prav na ta dan na določena dejstva, ki nikakor niso v skladu z namenom in pomenom te zvrsti našega gospodarskega razvoja. V mislih imam odnos naše družbe, oblastvenih organov in služb do čebelarstva, ki je vse prej kot razveseljiv.

V sestavu Apimondije delajo strokovne komisije, v katere so vključeni mednarodno priznani strokovnjaki in znanstveniki: agronomi, biologi, tehnologi, zdravniki, ekonomisti itd., ki pospešujejo dejavnost čebelarstva prek svojih institutov, laboratorijev, srednjih in visokih učnih in raziskovalnih ustanov v posameznih državah. Tako je dejavnost Apimondije tesno povezana z mednarodnimi organizacijami v okviru Združenih narodov. Glas Apimondije je danes prisoten na zasedanjih mednarodne organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO), v svetovni zdravstveni organizaciji (OMS), v organizaciji za vzgojo, znanost in kulturo (UNICEF) itd. Vtem ko zdravniške ekipe proučujejo v svojih institutih čebelje izdelke za človekovo zdravje, skupno s kemiki sestavljajo zdravila, z gospodinjskimi strokovnjaki jedilnike za kakorkoli telesno ali duševno prizadete bolnike, v katerih ne sme manjkati medu, z agronomi pomembnost čebel v kmetijski proizvodnji, pa pri nas ne samo da nimamo inštitutov ali laboratorijev v ta namen, ampak strokovnjaki niti ne registrirajo dognanj v tujini, kaj šele, da bi se pridružili njihovem proučevanju. Izvzeti so le redki posamezniki.

Vtem ko se komisija za čebelno patologijo pri Apimondiji ubada z zdravstvenim vprašanjem čebel, pospešuje in pomaga živinozdravstveni službi, pa pri nas ne moremo dobiti živinozdravnika, ki bi bil pripravljen sodelovati v našem glasilu, v katerem je bil na iniciativo dr. Kocjana pred leti organiziran zdravstveni kotiček, ki bi vsaj prek tiska informiral čebelarje o preventivi in sodobnem zdravljenju čebelnih bolezni.

Predaleč bi nas zavedlo, če bi navajali vse veje čebelarjenja, za katere ima Apimondija svoje eksperte, ki skrbijo za pomoč strokovnemu dvigu čebelarjev in sodobnemu čebelarjenju. In kako naj nam pomagajo, ko pa nimamo ustanov za sistematično izobraževanje in šolanje čebelarjev; kako naj koristimo naravnost revolucionarna tehnološka in druga dognanja znanstvenih ustanov, ko pa nimamo v ta namen drugega kot svoje mesečno glasilo?

Pri tem pa ne moremo mimo ogromnega pomena tako imenovane sedme sile, ki je tolmač družbenega dogajanja, razpoloženja in razumevanja za posamezna vprašanja. Naša množična obveščevalna sredstva od dnevnega tiska do televizije imajo čudovit posluš za vse mogoče, le naša dejavnost in naša prizadevanja ne dobijo, ali pa zelo redko, svoje ustrezno mesto. Izjema so le naše radijske oddaje. Če pa že zabeležimo kak prispevek v našem dnevnem tisku, potem pa mora biti navadno romantično niansiran, gledan skozi prizmo ostarelega in odsluženega očanca s polhovko na glavi in s ščedro v ustih, ki sedi pred pobarvanim čebelnjakom in opazuje izlet čebel. Če pa je zadrega za motiv, potem je treba pa v zamejstvo (recimo v Ricmanje), kakor da pri nas ni čebelarjev in ne novatorjev na področju čebelarstva.

Da pa ne bomo kazali samo na pezdin v tujih očeh, pogledjmo še pred svoj lastni prag. Da, tudi mi nosimo pri vsem tem svoj delež. Kar pogledjmo! Medtem ko so v tujini spremenili mednarodni

dan čebelarjev v mednarodni čebelarski teden in ta teden izkoristili za to, da prireajo razstave za široko javnost, imajo predstave, prireditve in predavanja za širši krog občanov, v ta namen angažirajo množična obveščevalna sredstva, se pa mi zadovoljimo z večerno proslavo za omejeni krog čebelarjev in prijateljev čebelarstva. Tako gre mednarodni dan čebelarjev mimo naše javnosti, saj ga ne zabeleži niti naš dnevni

tisk. Še več. Redke so naše organizacije, ki se spomnijo tega dne.

Tudi iz tega bodo morale izluščiti naše organizacije določene zaključke za prihodnost, za lepšo prihodnost našega čebelarstva in napredek nasploh, da bo imel naš čebelar lepši današnji in jutrišnji dan, naša družba pa večji posluš za razvoj našega čebelarstva.

M. Mencej

NA OBISKU PRI SLOVENSKEM ČEBELARJU V CLEVELANDU

SLAVKO CELESTINA

Morda bo zanimalo bralce Slovenskega čebelarja, kako čebelarji naš rojak v Ameriki. Ob priliki obiska sorodnikov v Canadi in Ameriki sem obiskal našega rojaka g. Antona Slaka v Clevelandu. Čebelarji s šest panji amerikanci, katere ima postavljene na vrtu pri svoji hiši, in to zelo uspešno.

Čeprav je to v mestu, je paše skozi vse leto dovolj, ker so ogromne površine neobdelane zemlje in veliko akacije. Paša se začne okoli 15. maja na akaciji, potem pa na raznih deteljah in rožah in traja tja v mesec avgust. Konec avgusta pa začne cveteti neka rumena roža (Golden rots), ki cvete pozno v jesen, na kateri naberejo čebele še zimsko zalogo.

Preko leta toči dvakrat; enkrat konec junija, drugič pa avgusta. Lani je natočil iz šestih panjev 1200 funtov, seveda mora paziti, da mu ne rojijo; zato gredo v višino in ena družina napolni tri do štiri naklade. Ker so medeni sati zaliti do tal, pridelal precej

voska iz samih pokrovcev, približno dva funta na panj. Med je svetel in bolj redek kot naš, cena je tri funte za en dolar, vendar ga

Torej vidite dragi čebelarji, da tudi v Ameriki niso brez problemov; kam spraviti pridelek, ki ga je preveč, pri nas pa, ali bomo kaj točili, v jeseni pa, kje bomo dobili sladkor za zimsko krmljenje, ker lani je vse odpovedalo, tako paša kot tudi preskrba s sladkorjem in smo bili prepuščeni samim sebi.

je težko prodati; tudi vosek ima nizko ceno, en funt za 60 centov in se tudi težko proda. Iz tega se vidi, da je v Ameriki vsega preveč.

Ker ima dovolj medu, si tudi sam pripravi medicino, s katero je tudi meni postregla njegova prijazna soproga.

Anton Slak in levo od njega Slavko Celestina

Pestra in uspehov polna je čebelarstva pot Jožeta Novaka, pionirja Čebelarstva družine Račna. Letos praznuje 80-letnico rojstva.

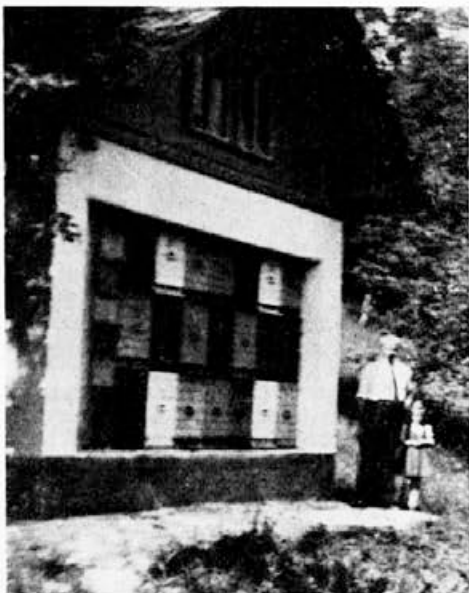
Rodil se je 2. II. 1892 v kmečki družini v Vel. Račni pri Grosupljem. Kot 14-letni deček je začel čebelariti. Kot ve povedati, je dobil veselje do čebel, ko je pomagal pokojnemu Antonu Žitniku iz Čušperka ogrebat roj. Dve leti pozneje, leta 1908, je skupaj z Jožetom Kastelcem in pokojnim Antonom Žitnikom ter veliko pomočjo članov čebelarstva zveze iz Ljubljane tov. Okornom in Bukovcem ustanovil čebelarstvo društvo Račna, ki se je pozneje preimenovalo v Čebelarstvo društvo Grosuplje. Anton Žitnik iz Čušperka je bil predsednik društva — znan po vsej Grosupeljski kotlini kot napredni čebelar in proizvajalec medice. Od prvotnih članov so še danes krepke korenine Jože Kastelic, Karneval iz Lopčka, pokojni pa so Miklič iz Dobropoljske doline, Žitnik, Franc Košak iz Grosuplje, Tone Adamič iz Praproč in Polič iz Grosuplje. Najraje in najpogosteje so izmenjavali svoje doživljaje in kmečke šege pri Kastelcu v Predolah in Žitniku v Čušperku, a vesel zaključek leta pa pri Košaku iz Grosuplje — takrat najbolj cenjenem občanu. Bukovec in Košak sta bila velika prijatelja. To je imelo tudi svoj uspeh. Bukovec iz Ljubljane je požrtvovalno in z velikim veseljem prihajal mednje — imel več predavanj — kar je pomagalo k strokovnemu dvigu čebelarjenja po vsej ožji in širši okolici. Jože Novak je ves čas sodeloval v upravnem odboru društva, bil vesten, ter nenehno vzbujal ljubezen do čebel. Le zadnja leta je aktivno delo prepustil mlajši generaciji, s katero kljub 80 letom še vedno živahno sodeluje kot mentor — za kar so mu vsi hvaležni.

Ob 50-letnici proslave društva 1958 je bila na vrtu tov. Novaka vrtna veselica, a pri njegovem čebelnjaku pa strokovno predavanje tovariša Martelanca iz Ljubljane. Takrat je prejel priznanje za 50-letno vneto čebelarjenje diplomo Antona Janše III. stopnje.

Njegov vzorni zidani čebelnjak, ki stoji v Veliki Račni, sredi lepo urejenega sadov-

njaka, je še danes ponos vasi. Nekoliko višje na vrhu pa leži župnija Kopanj, kjer je v letih 1807—1810 preživel pri svojem stricu otroška leta največji slovenski pesnik France Prešeren.

V čebelnjaku ima sobo, kjer ima vse potrebne čebelarstva potrebščine, točilo, satnišnico za satje in drugo delo njegovih rok. Kdor koli je iskal kako pomoč, jo je pri njem vselej dobil. Pri mizi še danes rad pokramlja in oživi čas svojih mladih dni.

Jubilant ob svojem čebelnjaku

Vsi člani čebelarstva družine Grosuplje čestitamo k njegovemu jubileju — 80-letnici — in želimo, da bi še mnogo let in prijetnih uric kramljali z njim o naših ljubljankah, za katere smo prepričani, da najde ustrezno besedo kadar nanese priložnost.

SEZONSKEGA ČEBELARJA ali delavca vajenega čebel sprejememo. Mesečni prejemki 1.500 din in dodatki po storilnosti. Nastop po dogovoru. Ponudbe z življenjepisom pošljite na naslov: Zavod za čebelarstvo, Ljubljana, Rožna dolina c. XIX/2.

BERNARD MAJČEN

Dne 6. 1. 1971 je izgubila Čebelarstva družina Celje svojega zvestega člana Bernarda Majčena.

Rodil se je 27. 6. 1900 v Ločah pri Rimskih Toplicah. Po izučitvi mizarске obrti se je zaposlil pri takratni Južni železnici. Tej je ostal zvest vse do svoje upokojitve, to je do leta 1957. Čebelarit je začel leta 1933 v Gračani, kasneje je pasel svoje čebele v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah, a od leta 1958 na Polulah pri Celju. Svojo ljubezen do čebel je z očetovsko besedo in vzgledom znal prenesti na svojega sina, ki danes uspešno čebelari s preko tridesetimi družinami. Vsa leta svojega čebelarjenja je bil zvest član čebelarске organizacije.

Ob odprtem grobu se je v imenu celjske družine poslovil od pokojnika predsednik družine tov. Ivan Fegeš. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČEBELARSKA DRUŽINA
CELJE

TOMAŽ BOBNJAR

Veličastnemu slavu 50-letnice čebelarskega društva Ljutomer zavoljo bolezni ni mogel prisostvovati, bil je v postelji. V mislih pa je bil z nami, ker smo ga o vsem obveščali. Bil je naš ustanovitelj, na ustanovnem občnem zboru je bil izvoljen za podpredsednika, v poznejših letih je

bil tudi blagajnik. Ni ga tedaj bilo na slavlju, njegovi sodelavci so ga pogrešali, nismo mu mogli predati na proslavi lepo okvirjenega priznanja za čebelarске zasluge kot so to prejeli njegovi sodelavci. Rdeči nagelj namenjen njemu, je ostal. Toda, računali smo, da bomo z njim vendar še kaj pokramljali o čebelarstvu zadnjih petdeset let, saj je o tem rad govoril, bilo pa je drugače. Tretji dan po proslavi se je za vedno poslovil od nas v 83. letu starosti. Bil je dober čebelar, imel je do 32 družin, ukvarjal se je tudi z

vzrejo matic. Poleg čebelarstva je bil tudi vzoren kmetovalec. Ob veliki udeležbi se je od Tomaža poslovil najozži njegov sodelavec tov. Ribič, zgodovina društva pa ga bo vedno označevala kot svojega ustanovitelja in vzornika.

Janko Belec

VALENTIN ŠKRUBEJ

Ko se je narava odela z belo odejo, je zahrbtna bolezen nenadoma iztrgala iz naših vrst dobrega in skrbnega čebelarja Valentina Škrubeja.

Rodil se je 19. 2. 1900 na Suhem vrhu. Težkočo in trud je prenašal v svojem življenju, saj je prestal tudi dve svetovni vojni.

Ko je bil star 16 let, je izgubil očeta, ki je bil tudi čebelar. Ostal je brez očeta, čebele pa brez varuha. Takoj je prevzel čebele. Čebelaril je 55 let, od 1916 do 1971.

Težko ga bomo pogrešali, ker je bil zmeraj nasmejan in dobre volje. Najbolj se je veselil spomladi, ker je lahko gledal svoje čebelice, kako so šle na pašo.

Se v jeseni je dobro zazimil svoje čebele. Upamo, da bo sin dober varuh njegovih čebel.

Počivaj v miru v lepem sončnem šendanjelu.

ČEBELARSKA DRUŽINA
PREVALJE

JOŽE PEČJAK

V 75. letu starosti je zapustil svoje ljubljene Jože Pečjak iz Dolge vasi pri Kočevju. Rojen je bil v Šmihelu pri Žužemberku. Po prvi svetovni vojni se je naselil kot rudar.

Bil je ukaželjen čebelar, ki je oskrboval svoje ljubljene čez 30 let. Bil je na vsakem sestanku in aktivno sodeloval pri društvu ter vnašal v čebelarstvo vse dobre nasvete. Bil je lovec in logar. Vedno je bil napreden in zaveden. Boril se je kot prostovoljec za

severno mejo. V drugo svetovno vojno se je vključil kot aktivist in terenec, bil je poslanec na Kočevskem zboru. Po drugi svetovni vojni je aktivno sodeloval v vseh množičnih organizacijah.

Kočevski čebelarji ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

ČEBELARSKO DRUŠTVO
KOČEVJE

Čebelarstva družina Polje obvešča svoje člane, da bo dne 6. II. t. l. v Novi šoli v Polju predavanje o svetovnem čebelarskem kongresu v Moskvi, ki ga bo imel tov. ing. Ludvik Klun. Dne 5. III. t. l. pa bo imel predavanje tov. ing. Šivic. Začetek vsakokrat ob 9. uri. Vabimo k čimvečji udeležbi, pripeljite tudi nečlane in prijatelje čebelic.

Cebelarstva družina
Ljubljana-Polje

Čebelarstva družina Ljubljana-Vič obvešča svoje člane in druge zainteresirane čebelarje, da bo priredila v letu 1972 štiri **diskusijske večere**. Vršili se bodo vsak zadnji petek v mesecih januar, februar, marec in december s pričetkom ob 18. uri v salonu gostilne Marn v Rožni dolini. Za vsak večer bo pripravljeno gradivo (10—20 minut), ki bo usmerjalo diskusijo. Na prvih večerih bomo obravnavali opremo pri točenju, pri čebelnjaku, ob prevozu; pitalnike, krmila; vzrejo, selekcijo in pd.

Odbor

Napredno čebelarstvo v srednji Franciji s ca 600 panji išče s 1. marcem 1972 sezonskega delavca — čebelarja. Zagotovljena je opremljena soba, hrana, socialno zavarovanje in mesečni dohodek do 600 fr. frankov.

Pismene prijave pošljite na naslov: Rihar, Rožna dolina c. XIX/2, tel. 63 715, Ljubljana, kjer dobite podrobnejše informacije.

Prodajam dva zložljiva čebelnjaka po 24 AŽ panjev na 10 satov (gromovke) s pitalniki, tehtnico in drug čebelarski pribor. Borivoj Djurić, Maribor, Ljubljanska 15/B.

VEZAVA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Zveza je tudi letos poskrbela za originalne platnice Slovenskega čebelarja, kdor hoče imeti lanske ali katerikoli prejšnji letnik vezan, ali pa tudi druge revije, naj nam pošlje vse številke v posebnem omotu s svojim naslovom na drugi strani revije, ali naj jih odda osebno v našem tajništvu. Vežemo tudi dva letnika skupaj pod ugodnejšimi pogoji. V vezavo bomo sprejemali do konca februarja.

Cene vezave revij in knjig bodo v letu 1972 take-le:

Slovenski čebelar 1 letnik v eno knjigo	22 din
Slovenski čebelar 2 letnika v eno knjigo	32 din
Druge revije manjšega in večjega formata	22 do 45 din
Uradni list lepljen	55 din
Uradni list šivan	85 din

Tajništvo